

„Titovi dnevi“ bodo postali tradicionalni

Izvirno študijsko obliko
prirejalo medobčinsko
študijsko središče — O
Titovem liku je govoril
Franc Šetinc

V okviru „Titovih dnevov“, ki jih je v Novem mestu ob prvi obletnici smrti predsednika Tita pričelo medobčinsko študijsko središče za Dolenjsko, je minulo sredo popoldne sekretar predsedstva CK ZKS Franc Šetinc kakim 400 mladim, članom ZK in drugim udeležencem v veliki dvorani novomeškega Doma JLA govoril o človeškem partiskem in državnem liku Josipa Broza — Tita ter obudil spomin na nekaj osebnih srečanj z njim.

Govornik je z njemu lastno kleno in barvito besedo doživetje pripovedoval o največjem sinu jugoslovanskih narodov in narodnosti, še posebej pa o nepozabnem liku človeka, ki se je s svojimi dejanji trajno zapisal v srca Jugoslovancev in ljudi vsega sveta. Enkratna so bila osebna srečanja s tovarišem Titom, ki so za političnega delavca pomenila tudi trajen navdih za delo. Šetincu je najbolj ostalo v spominu srečanje s Titom v Trebnju, to je bilo v času, ko je bil Šetinc za ta del Slovenije ljudski poslanec.

Na zelo dobro obiskanih „Titovih dnevih“, ki so se zvrstili v prvi polovici minulega tedna in se tako rekoč končali s Šetincem obiskom, so udeleženci po uvodnih besedah pretežno domačih predavateljev osvetlili pomen Titovih dejanj in njegove misli na najrazličnejših področjih družbenega, gospodarskega in političnega življenja. Prireditelji so se odločili, da bodo poslej „Titove dneve“ organizirali vsako leto.

Glas mladih

Uspela zabavno-glasbena prireditev v Črnomlju

Zadnjo soboto so v Črnomlju že četrto leto zapored priredili zabavno-glasbeno prireditev „Glas mladih“, kot vsako leto, je tudi letos pokroviteljstvo prevzela SOZD Emona, prireditelj pa so pripravili občinska mladinska organizacija, mladina iz črnomljske Dolenjke in Glasbena mladina.

Na avdiciji si je pravico do nastopa pridobilo 15 mladih pevki in pevcev, ki so svoje pevske sposobnosti pokazali pred nabito polno dvorano in v spremstvu ansambla Karavana. Najuspešnejša je bila Darja Pečavar, ki sta ji tako strokovna žirija kot žirija občinstva prisodili prvo mesto; strokovna žirija je na drugo mesto postavila vojaka črnomljskega garnizona Jureta Tomašiča, tretje pa prisodila Romu Bojanu Šajnoviču. Žirija občinstva pa je na drugo mesto uvrstila Vesno Gizdavec in na tretje Suzano Gladek.

Prijetno prireditev so popeli še gostje iz pobratene hrvaške občine Duga Resa, tamkajšnji ansambel, pevec in plesna skupina.

Čas priprav se izteka

3. kongres samoupravljalcev je pred durmi, v dolenskih občinah pa še niso uresničene vse naloge

V ponedeljek se je v Novem mestu sestel koordinacijski odbor, ki pri medobčinskih svetih Zveze sindikatov in Socialistične zveze za Dolenjsko usklaja priprave na 3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije, v razpravi o predkongresni dejavnosti pa so sodelovali tudi delegati, ki bodo na kongresu zastopali štiri dolenske občine.

Priprave na kongres so stekle pravočasno, vseeno pa še niso uresničene vse zastavljene naloge. Na dokaj uspešen frontni način so se stvari lotili na ravni občin, v temeljnih samoupravnih okoljih pa so priprave prepuščene v glavnem sindikatu, prihaja celo do podcenjevanja pomena, ki bi ga morala imeti predkongresna dejavnost. Ponekod so ocene samoupravnih razmer opravili kar mimogrede, razpravljalo se je v preozkih krogih, najmanj pa je bilo storjenega v krajevnih skupnostih.

V sklopu predkongresne dejavnosti se v dolenskih občinah poslužuje

jejo raznovrstnih oblik, v trebanjski, denimo, so izvedli okrogle mize, v novomeški bodo z vprašalnikom skušali osvetliti samoupravne razmere v tozdih, v Metliki si prizadevajo, da bi bile tematske razprave čim bolj vsebinske, kot drugod pa tudi v črnomljski občini pri ocenjevanju posameznih področij in stanj ne le ugotavljajo, temveč nakazujejo celo možne rešitve (npr. o samoupravnem povezovanju osnovnega šolstva).

Časa, da bi nadoknadili zamujeno, ni pretirano dosti, kongres je pred durmi, kjer so površno pregledali samoupravne razmere, bodo to lahko storili ob osnutku kongresne resolucije.

D. R.

Novoles tudi zgled za druge

Sergej Kraigher, podpredsednik predsedstva SFRJ, na obisku v lesnem kombinatu Novoles, kjer je tekla razprava o urejanju dohodkovnih odnosov v tem kolektivu

11. maja si je Sergej Kraigher ogledal v Novolesu proizvodnjo v nekaterih tozdih, nato pa sodeloval v skoro šesturni razpravi, ki je osvetljevala način dohodkovnih povezav v Novolesu. Razprave se je udeležilo več profesorjev, predstavnikov Ekonomske fakultete v Ljubljani, in pa predstavnikov nekaterih drugih delovnih organizacij z območja Slovenije.

Razprava na strokovni ravni, v kateri so predstavniki Novolesa tolmačili njihov model urejanja dohodkovnih odnosov, ki je v veljavi že več kot tri leta, je pokazala, da so v tem kolektivu opravili zahtevno pionirsko delo. Ugotovljeno je bilo, da

je Novoles glede tega daleč pred drugimi in da gre do njihove rešitve v veliki večini v smer, ki si jo želimo.

Na številna zastavljena a konkretna vprašanja so novolesovci odgovarjali, predvsem pa diplomirani ekonomist Janez Bajuk. Novolesov način in sistem urejanja dohodkovnih odnosov, za katerega podpredsednik Sergej Kraigher že dlje časa kaže veliko zanimanja, je pokazal celo vrsto ugodnih rezultatov, hkrati pa tudi nekatere napake, ki so jih že sami ugotovili in jih skušajo popraviti.

Vsekakor bi lahko Novolesove izkušnje s pridom uporabili v mnogih delovnih organizacijah, a za to ni posebnega interesa. Zamisliti se velja ob besedah: „Značilno je, da smo

imeli že mnogo obiskovalcev, ki so se zanimali, kaj in kako delamo. Pokazali smo jim vse, pohvalili so naše rešitve, a ko so obiskovalci odšli, se pri njih ni prav nič spremenilo.“

V živahni strokovni razpravi je podpredsednik predsedstva SFRJ obširneje razvil svoje misli o minulem delu, monetarnem sistemu, nagrajevanju delavcev v delovnih skupnostih skupnih služb in še na vrsti področij, kar pa zadeva prizadevanja Novolesa, je med drugim dejal: „Opravili ste zares obsežno in veliko pionirsko delo in morali bi nadaljevati po poti, ki ste jo začeli. Urejanje dohodkovnih odnosov pomeni uresničevanje zakona o združenem delu v praksi in vaš primer je dokaz, da stvari le niso tako nemogoče in zapletene, kot to skušajo nekateri prikazati.“

R. BAČER

UREDNIŠTVO V GOSTEH

Zadnje spomladansko „uredništvo v gosteh“ bo v

STAREM TRGU

Novinarji bodo v sredo, 20. maja, od 18. ure naprej v gostilni Majerle. Tja naj pride čim več ljudi iz te obkolpske krajevne skupnosti, da bodo povedali, vse, kar jih teži in veseli.

Stabilizacijske klešče tišče

Dolenjska gospodarska bilanca za leto 1980 ima, če jo podrobno analiziramo, bolj malo razveseljivih podatkov — ZK vidi izhod le v strogem podrejanju stabilizaciji

Čeprav so zaključni računi za leto 1980 že več tednov pod streho in so nanje ponekod že pozabili, podatki in najrazličnejše ugotovitve o gospodarjenju od lanskega prvega januarja do zadnjega decembra še niso in najbrž še nekaj časa ne bodo prenehali razvnetati razpravljalcev.

Ocene gospodarjenja in ravnanja na Dolenjskem morejo biti v stabilizacijskem smislu le delno ugodne, samo toliko, kolikor so se krivulje,

ki kažejo rast proizvodnje, dohodka in drugih podobnih reči, obrnile navzgor po zaslugi prizadevnosti, marljivosti in sploh lastnih naporov. Ne more pa biti zadovoljstva tedaj, če so boljši finančni dosežki zgolj posledica podražitev, takih primerov pa, kot je slišati v razpravah, tudi na Dolenjskem ni bilo malo.

Tako, denimo, eden od podatkov pove, da lani od vseh dolenskih občin le gospodarstvo novomeške občine ni doseglo načrtovanega celotnega prihodka. V analizi je naveden tudi razlog za to: izpad

proizvodnje in zmanjšanje prodaje izdelkov zaradi težav pri oskrbi s surovinami in materiali. Take težave so imele tudi nekatere največje OZD, kot IMV, Krka, Iskra in Novoles.

Kajpada regijska gospodarska bilanca ni brez razveseljivih podatkov. V primerjavi z letom 1979 se je lani krepko povečala akumulacija, ki je še v prvih letih minule petletke predstavljala hudo hibo. Še zlasti spodbudno pa je dejstvo, da je dolenjsko gospodarstvo precej uravnovesilo svoje zunanjetrgovinsko poslovanje in prav lani močno izboljšalo pokrivanje uvoza z izvozom.

Nekaj črnih točk pa se je pokazalo pri uresničevanju stabilizacijskih načel. Obrzdati se je posrečilo predvsem osebno porabo, kar pomeni, da so tudi osebni dohodki povprečno obtičali v mejah z resolucijo določenih razmerij. Osebni dohodki zaposlenih v regiji (lansko povprečje za gospodarstvo je znašalo 7.843 dinarjev; Novo mesto 8.062, Trebnje 7.544, Črnomelj 7.539, Metlika 6.961, povprečje v SRS 8.580) so se sicer povečali, vendar so daleč zaostali za rasto cen. Z vaje in iz resolucijskih okvirov sta ušli splošna in skupna poraba (SIS, denimo, še kar naprej ustvarjajo presečke). Na drugih področjih je kot ugotavljajo, stabilizacijsko obnašanje ostalo na pol

KULTURA ŽIVA TUDI MED GRADBINCI — V Dolenjski galeriji se je v ponedeljek zvečer začelo 3. kulturno srečanje gradbincev iz Slovenije. Predstavili so še likovniki in literati, gostje dobro obiskane prireditve pa so bili pesniki Severin Šali, Ivan Minatti in Jože Smit. Posnetek kaže del udeležencev med otvoritveno slovesnostjo. Več na kulturni strani. (Foto: I. Zoran)

Vloženo jedrsko gorivo

Krško: zaenkrat bo gorivo v reaktorju „mirovalo“

Potem ko so pridobili vsa potrebna soglasja in pozitivna mnenja ustreznih organov in institucij v Sloveniji in sosednji Hrvaški, so v sredo, 6. maja, strokovnjaki krške jedrske elektrarne skupaj s strokovnjaki Westinghousa pričeli polniti reaktor z jedrskim gorivom. To je že od septembra lani uskladiščeno v JE Krško v posebni zgradbi za gorivo.

Gorivo je v obliki keramičnih tablet vloženo v 121 iz posebne kovine izdelanih gorivnih elementov in bo v reaktorju pričelo opravljati svojo nalogo segrevanja vode šele šest do osem tednov po vložitvi v sredico reaktorja. Tedaj bo namreč prvič umetno vzpostavljena kontrolirana jedrska reakcija, oziroma

Raketarski „vrh“

Klub Vega privabil na Lisco vrhunske strokovnjake

Danes se začenja na Lisci po vrsti že tretji shod o astronautiki, raketnem modelarstvu in raketni tehniki pri nas. Pokrovitelj je generalpolkovnik letalstva dr. inž. Zlatko Rendulič, ki je hkrati tudi predsednik Zveze astronautskih in raketnih organizacij Jugoslavije. Že minuli teden je bilo prijavljenih okrog 70 znanih imen s področja astronautike. Med najbolj znanimi strokovnjaki bosta tudi tokrat sodelovala inž. Milivoj Jugin iz Beograda in starosta slovenskih astronomov prof. dr. Fran Dominko. Svojo udeležbo so prijavili tudi sodelavci Vojno-tehničnega inštituta, številni znanstveniki in drugi. Na otvoritvi pričakujejo Marjana Orožna, predsednika slovenske Zveze organizacij za tehnično kulturo, in predsednika slovenskih sindikatov Vinka Hafnerja.

A. Z.

ČRNOMALJSKI GLEDALIŠČNIKI V KRIŽU PRI TRSTU

Prosvetno društvo Vesna iz Križa pri Trstu, ki že dalj časa tesno sodeluje s KUD Niko Zupanič iz Gribelja, želi te kulturne vezi s črnomaljsko občino še utrditi. Tako so povabili v Križ dramsko skupino KUD Miran Jarc iz Črnomlja, ki je zadnjo soboto v tamkajšnjem kulturnem domu Albert Sirk gostovala s Hadžičevko komedijo Človek na položaju. Črnomlji so bili nad prisrčnim sprejemom pri zamajskih Slovencih navdušeni.

VREME

Ob koncu tedna bo spremljivo oblačno vreme, s krajevnimi plohami ali nevihtami.

PRI CELULOZOJI ZABRNELI STROJI — Takoj po prvomajskih praznikih so pričeli delavci krškega Pionirja s širokimi odkopi za čistilne naprave na treh lokacijah. Zemeljska in gradbena dela bodo do decembra, ko bodo pričeli montirati čistilne naprave, v glavnem zaključena. Zaenkrat ni razlogov, da ne bi začele čistilne naprave po 15 mesecih tudi delovati. (Foto: P. Perc)

Čeprav so raziskave javne mnenja napovedovale tak izid, se je mnogim zdelo, da se kaj takega ne more zgoditi, a se vendarle je: na predsedniških volitvah v Franciji je socialistični kandidat Francois Mitterand premagal svojega tekmeča, francoskega predsednika Valerija Giscarda d'Estainga.

Francija ob zmagi socialističnega Mitteranda

Mitterand je prvi predsednik v zgodovini Francije, ki zastopa levo. Sedaj je scenarij bližnje prihodnosti v Franciji naslednji: Giscardu poteče mandat 24. maja. Takoj za tem bodo ustoličili novega predsednika, ki bo imenoval predsednika vlade. Ta bo sestavil vlado, ki bo pa začasna. Predsednik republike bo razpustil parlament (v katerem ima sedaj desnica večino), nato pa bodo morali Francozi znova dvakrat na volišče, da izberejo poslance nove skupščine.

To ni zgolj „tehnologija“ parlamentarnega postopka, marveč tudi globoko vsebinska zadeva. Od tega, kako bo sestavljen nov parlament, bo namreč v mnogočem odvisno tudi vladanje predsednika Mitteranda. Če bo v parlamentu imela večina levo, bo lahko predsednik veliko lažje uveljavljal svoje ideje. Če pa bo v parlamentu imela večina desnica, bo moral Mitterand računati s krepko opozicijo, ki bo vsekako zastavila vse sile, da prepreči spremembo splošne strategije in prodor novih, svežih idej v francosko politiko ter družbo.

Francija je vsekakor, s samo izvolitvijo kandidata levice, na pragu nečesa povsem novega in vznemirljivega. Premahu je še (prav zaradi negotovosti o sestavi parlamenta) napovedovati take ali drugačne spremembe. Mitterand je v predvolilni kampanji obljubljal novo, drugačno politiko, toda to ne pomeni nujno tudi nove in povsem drugačne družbe.

Vprašanje je, kakšno vlogo bodo imeli v novi politični strukturi Francije komunisti, ki so doživeli na volitvah hud poraz in so

zatem v drugem krogu volitev, ko sta ostala na prizorišču samo še Giscard in Mitterand, podprli slednjega. Težko je tudi reči, kakšno nagrado bodo dobili, oziroma kaj se jim obeta v bližnji prihodnosti.

Francois Mitterand je star 64 let. Na predsedniških volitvah je sodeloval to pot tretjič in uresničil izrek, da gre v tretje rado. Doslej je v različnih vladah sodeloval kot minister nič manj kot enajstkrat, imel pa je tudi številne druge ugledne položaje (poslanec, župan, itd.), na katerih si je nabral bogate izkušnje.

Tudi politično ima za seboj zelo pestro kariero. Bil je v različnih političnih strankah, svojo sedanjo, socialistično, pa je ustanovil poleti 1971 in jo v desetletju dobesedno preporočil ter iz nje naredil politično silo, ki ga je naposled pripeljala v predsedniško palačo.

Kaj se bo sedaj zgodilo v Franciji, je za zdaj povsem odprto vprašanje, možnosti pa tako silovito različne, da si je komaj mogoče predstavljati. Najbolj črnogledi primerjajo Mitterandovo zmago s zmagoslavo Allendeja, ki je bil prav tako prvi zakoniti izvoljeni socialistični predsednik v Čilu (dejansko na vsej zahodni polobli), a je imel proti sebi parlament in naposled končal pod krogami državnega udara desnice. Na drugem koncu palete napovedovalcev francoske politične prihodnosti pa so tisti, ki obetajo silovit družbeni preporod, zaokret na levo na vseh področjih in temeljito preobrazbo.

Vmes pa je kajpak vse polno srednjih možnosti, ki se zdijo tudi najbolj realne in v katerih je bržkone treba iskati trajnice francoske politične in družbene prihodnosti.

A ne glede na te prve poglede v prihodnost, ki jih eni barvajo skrajno pesimistično in drugi do konca optimistično, ostaja resnica, da je Francija prvič v zgodovini dobila svojega socialističnega predsednika in da to, pa naj se zgodi to ali ono, ne bo moglo ostati brez znamenj in posledic.

JANEZ ČUČEK

LIBANON VRE NAPREJ – Medtem ko je možnost za spopad med Izraelom in Sirijo še vedno velika (Izrael terja, naj Sirija umakne rakete srednjega dosega, ki jih je namestila v Libanonu), pa se spopadi med desnico in levico, kristjani in muslimani, v Bejrutu še kar nadaljujejo. Največ trpi zaradi tega seveda civilno prebivalstvo. Na sliki: razdejanje v neki bejrutski ulici. (Telefoto: UPI)

Ne pričakujmo „kitajskih skokov“!

Kmetijska proizvodnja se lahko povečuje le postopno – Velika nenačrtovana škoda

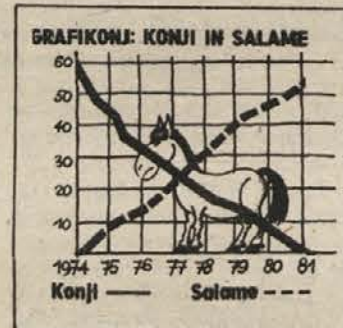
Leta 1985 naj bi Slovenci pridelali in priredili 85 odstotkov potrebnih količin hrane. Že letos naj bi pridelale in prirejale znatno večja kot lani. Takšen cilj so zastavili načrtovalci našega srednjeročnega razvoja kmetijstva. Ni nobenega dvoma, da ta cilj lahko dosežemo. Menim celo, da ga sčasoma lahko postavimo še višje zaradi naravnih možnosti, ki jih imamo.

Takšnih ciljev pa, seveda, ni mogoče doseči brez natančnega poznavanja in upoštevanja dejanskega stanja kmetijske celovitosti, ki nam služi kot izhodišče za načrtovanje razvoja v prihodnosti. Upoštevati je treba raznolikost slovenskega kmetijskega prostora, pestrost klimatskih razmer, materialne pogoje in možnosti ter človeka, ki bo na zemlji delal.

Človeški razum je hkrati najvažnejši dejavnik, ki mora vse pravkar našete stvari poznati, upoštevati in razumeti. In ker je v razvoju kmetijstva ob človeškem dejavniku nujno prisoten tudi naravni dejavnik, je vsakršno načrtovanje „kitajskih skokov“ v kmetijstvu jalov posel. Tembolj, če ne upošteva dveh bistvenih dejavnikov – človeka in zemlje – če razvoja ne načrtuje iz zemlje in če načrtovanja ne približa človeku na zemlji.

V bistvu podobne očitke je bilo slišati že ob pripravah srednjeročnega razvoja kmetijstva,

določno kritiko pa so npr. doživeli načrtovalci setve in pridel-

TELEGRAMI

TEHERAN – Štirjclanska delegacija nevrščenih držav, v kateri so ministri za zunanje zadeve Kube, Zambije, Indije in politični predstavnik PLO, je pripotovala v Teheran. Delegacija nevrščenih držav, ki še naprej poskuša posredovati med Iranom in Irakom, da bi se spor med državama razrešil po politični poti, se bo sestala s predsednikom Banijem Sadrom, nato pa bo odpotovala v Bagdad.

MADRID – V Španiji niso uvedli izrednega stanja, vendar je vlada zagrozila, da se bo odločila za izredne ukrepe, če bo širjenje terorja ogrozilo demokratično življenje države... Tako bi lahko povzeli poslanico, ki jo je premier Calvo Sotelo namenil ljudstvu preko radia in televizije. Sotelo je mnenja, da hočejo teroristi onemogočiti demokratično življenje v državi. Rekel je, da si je nasilje zastavilo za cilj „narediti konec vladavini svobode“. To je odgovor skrajnim desničarjem, ki po ulicah vzklikajo „vojska na oblast“, v želji, da bi obnovili diktaturo, toda vlada je bolj odločno kot kdajkoli pripravljena zatreti nasilje.

RIM – Papež Janez Pavel 2. je v križarskih tonih ponovno obsodil abortus in tako rekoč obvezal italijanske vernike, naj prihodnjo nedeljo na referendumu glasujejo za odpravo sedanega zakona o splavu. Papež je tako prignil do vrhunca kampanjo, ki je v italijanskih laičnih krogih izzvala ogorčenje in zahteve po reviziji konkordata.

LJUBLJANA – Z dvanajstdnevne obiska v Kanadi in Združenih državah Amerike se je vrnil zvezni sekretar za zunanjo trgovino Metod Rotar. Poudaril je, da želi Kanada dolgoročno sodelovati z Jugoslavijo ne le v trgovini, ampak tudi pri razvoju in prenosu tehnologije in pri skupnih vlaganjih.

VEČ GOSPODARSKEGA KRIMINALA

V kočevski občini so lani miličniki obravnavali 31 kaznivih dejanj s področja gospodarskega kriminala, leto prej pa le 15. Največ primerov se je nanašalo na neupravičeno dajanje darila (6), zlorabo uradnega položaja ali travic odgovorne osebe (5) in ponareditev ali uničenje uradne listine (4). Razen teh so zabeležili po en do dva primera grabeža, goljufije, neupravičenega sprejemanja daril nevestnega gospodarjenja, zlorabe samoupravljanja, overtive lažne vsebine. itd. Ta kaznivna dejanja je storilo 19 osumljencev.

»Dolenjski list«

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

V Beogradu je bila 7. maja 20. seja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, na kateri so razpravljali o sovražni in kontrarevolucionarni dejavnosti v SAP Kosovo. Referat je imel predsednik predsedstva CK ZKJ Lazar Mojsov, ki je med drugim dejal:

Sovražna akcija

„Organizacije Zveze komunistov Jugoslavije in njihovi vodilni organi so z vso pozornostjo in resnostjo obravnavali akcijo kontrarevolucionarjev na Kosovu. Pokrajinski komite ZK Kosova in centralni komite ZK Srbije, pred tem pa večkrat obe predsedstvi, kakor tudi vodilni organi v federaciji, predsedstvo SFRJ in predsedstvo CK ZKJ, so temeljito razčlenili to sovražno dejavnost. Sprejeti so bili tudi učinkoviti ukrepi za njeno onemogočanje. O tem je bil centralni komite Zveze komunistov Jugoslavije obveščen na svoji seji 7. aprila letos.

Sovražna akcija je od vsega začetka imela kontrarevolucionarni značaj, in sicer naj bi se postopoma širila in ogrozila temelje naše bratske skupnosti – bratstvo in enotnost, enakopravnost, ustavno ureditev in samoupravljanje, poskušala pa je tudi nasilno in z orožjem zavzeti nekatere vitalne ustanove.

Akcijo so vodili nacionalistični in kontrarevolucionarni elementi s pozicij velikoalbananskega nacionalizma in iredentizma.

Njen namen je bil, da z zrušenjem ustavne ureditve in proglasitvijo nekakšne „albanske republike“ ustvarijo ne le krizno žarišče v

Jugoslaviji, ampak na vsem tem za splošno stanje mednarodnih odnosov tako občutljivem področju in ogrozijo ozemeljsko celovitost SFRJ.”

V prvi točki dnevnega reda je centralni komite sprejel odločitev o spremembah v sestavi CK ZKJ in predsedstvu CK ZKJ. Novi član predsedstva CK ZKJ je postal tudi Veli Deva, ki so ga izvolili za predsednika pokrajinskega komiteja ZK Kosova na seji 5. maja (namesto Mahmuta Bakallija). Veli Deva je bil že pred tem član CK ZKJ.

OCENA VARNOSTNIH RAZMER

Ocena varnostnopolitičnih razmer je bila osrednja tema seje CK ZK Bosne in Hercegovine, ki je bila pred tem tudi na dnevnih redih sej občinskih in osnovnih organizacij ZK. V razpravi so opozorili, da si ne bi smeli delati iluzij, da ni latentne nevarnosti poslabšanja političnih razmer, na kar lahko vplivajo tudi veliko povečanje življenjskih stroškov, nizki osebni dohodki, brezposelnost ter neustrezna skrb za dijaški in študentski standard itd. Zato se moramo prav s temi vprašanji člani ZK in njihove organizacije odgovorno ukvarjati v svojih okoljih in jih reševati. Na vsa področja družbenega razvoja mora ZK idejnopolitično vplivati z vztrajalno vsebino in ustreznimi metodami delovanja. V razpravi so tudi poudarili, da imajo, kar zadeva dogodke na Kosovu, ZK in druge organizirane socialistične sile na Kosovu dovolj moči, da obračunajo z nosilci podtalne dejavnosti proti socialističnemu samoupravnemu sistemu.

MILAN MEDEN

KO JE AMERIŠKI POSLOVNI MOŽ Ray Adams nedavno tega obiskal Egipt, se je srečal tudi z egiptovskim predsednikom Sadatom. Čeprav nista bila dolgo skupaj, je bil Američan tako navdušen, da je sklenil obdarovati predsednika. Tuhal je, kaj bi mu dal in se naposled odločil za rasnega bika. Kupil ga je za 17.000 dolarjev, v kar pa ni všteta cena letalskega prevoza (pri okroglo 700 kilogramih, kolikor je bil težak, zanesljivo ne majhna) od Združenih držav Amerike do Egipta... Čudna darila, ki pa jih ne kaže zavreči...

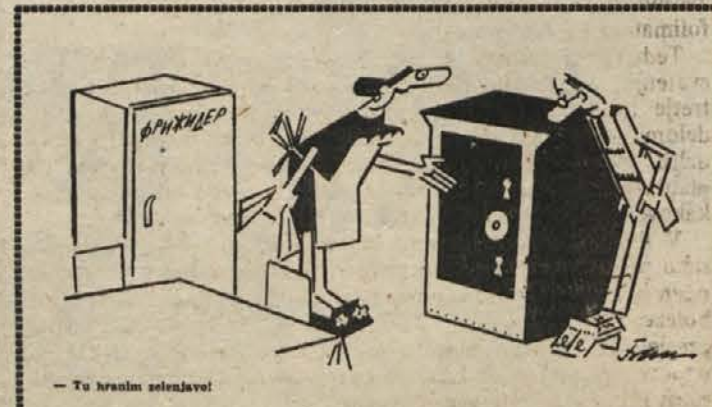
DARILA OBIČAJNO DOBIJO TUDI ob rojstnih dnevih, še posebej, če je to okrogla številka, denimo petdeset let. Natančno toliko jih je praznoval te dni ESB v New Yorku, a ni dobil nobenega darila. ESB? kaj pa je to? Nič drugega kot kratica za Empire State Building, znamenit nebotičnik sredi New Yorka, ki je še vedno ena največjih atrakcij zanimivosti Združenih držav Amerike, dasi so medtem zrasi (denimo svetovni trgovinski centri v New Yorku ali nebotičnik družbe Sears v Chicagu) že višji. Na slavljenca se je v petdesetih letih povzpelo že 60 milijonov ljudi. Pred leti se je vanj v megli zaletel bombnik, vanj je treščilo nič koliko strel, toda vse to ni moglo omajati velikana, ki stoji ob Peti aveniji. Z njim pa je povezan tudi nek žalosten rekord: kar 17 ljudi se je že vsililo v vrh. Enkrat letno prirejejo tekmo v teku po stopnicah do 86. nadstropja. Sedanji rekord: 12 minut in 19 sekund za moške, 14 minut in 3 sekunde za ženske. Ponoči osvetljuje zgornjih trideset nadstropij, ko pa je dan sv. Patrika (zaščitnika Ircev) pa je ves zelen... Za vsakogar nekaj...

NO, NEKAKO TAKO SO SI MISLILI tudi znameniti še živeči trije Beatlesi in stopili skupaj, da bi posneli novo ploščo. George Harrison je napisal melodijo, Ringo Star in Paul McCartney pa sta poprijela za instrumente. To je bila kajpak senzacija, zakaj Beatlesom so ponujali na kupe denarja, da bi nastopili še enkrat skupaj na koncertu pred smrtjo Johna Lennona, a so vselej odklonili. Tudi ta plošča je bila zgolj izjema, so zatrdirli... Verjeli ali ne...

ŠTEFAN KU HAR

— NE VBI, KAJ MI JE, KAR NAPREJ PADAMI

— Tu hranim senčjavol!

IZVRSTEN KRJAVELJ – Odlomek iz Jurčičevega „Desetega brata“ o Krjavljemem presekanju hudiča izvrstno pripoveduje igralec Janez Eržen. To je počel (na posnetku) na otvoritvi Jurčiču posvečene knjižno-likovne razstave v Dolenjski galeriji, zadnji petek pa tudi na Muljavi. (Foto: D. R.)

ZVEZA ENIM IN DRUGIM – V soboto je večina šol sevniške občine lepo vreme s pridom uporabila za obrambni dan. Nad tisoč nadebudnih vojščakov sevniške osnovne šole so uspešno povezovali radioamaterji, ki so enako zadovoljivo opravili nalogo tudi na pohodu ZRVS na Lisco. (Foto: Železnik)

BRONASTA JELKA MELAMINU – Ob prazniku mesta Kočevje so podelili priznanja KS Kočevje–mesto. Najvišje, kipec bronaste jelke, je prejela delovna organizacija Melamin. Svečanosti so se udeležili tudi predstavniki pobratenih KS Prokuplje, Škofja Loka in Zagreb–Trnsko. (Foto: Primc)

V KOČEVJU ZMAGA VEVC – Na tekmovanju pihalnih orkestrorov minulo nedeljo v Kočevju je zmagala godba iz Vevč in se tako uvrstila v finalni del republiškega tekmovanja. Sodelovalo je več orkestrorov iz Dolenjske. Na fotografiji: v godbi iz Metlike sta nastopili tudi Barbara in Andreja. (Foto: Primc)

„KAJ SE VTIKATE!“
Analize poslovanja delovnih organizacij razkrivajo včasih naravnost usodne napake, vendar prizadeti ne želijo, da kdorkoli pokaže nanje. Tako smo na nedavni seji MS ZKS Posavje slišali, da v takih primerih skuša kolektivom pomagati tudi Posavska banka, vendar njeni nasveti niso vselej dobrodošli. Sprejemajo jih z uzaljenostjo, češ kaj se pa vi vtikate v naše delo. Najbrž so taka opozorila celo dolžni dati, in to pravočasno, ko je še možno učinkovito ukrepati in preprečiti večjo družbeno škodo.

Sejmišča

NOVO MESTO: Šest do dvanajst tednov stari pujski so veljali 2.200 do 3.300 dinarjev, po kolikor so bili tudi na prvem majskem sejmu. Na prodaj jih je bilo kar 429. Prašičev starih tri do pet mesecev, je bilo vsega devet, cene pa so se jim gibale od 3.400 do 4.000 dinarjev.

BREŽICE: Na sobotni prašičji sejem v Brežicah so prodajalci pripeljali več prašičev. Do treh mesecev starosti so ponudili 584 živali, kar 506 so jih tudi prodali po okoli 120 dinarjev kilogram žive teže. Nad tri mesece starih so pripeljali 16 živali, prodanih je bilo 9 po okrog 65 dinarjev kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti

Škropilni načrt priganja

Zdaj, ko je toplo, sadno drevje naglo odganja. Nežne mladice so izpostavljene škrlupu, jablanovi plesni, jabolčnemu cvetožerju in listnim ušem. Kmetijski inštitut Slovenije priporoča ta čas prvo škropljenje po cvetenju. Opravljeno naj bo temeljito, ob uporabi 1000 litrov vode na hektar in seveda v natančno predpisani količini aktivne snovi, kemičnega pripravka.

Škropilni načrt za jablane in hrške predvideva v prvem škropljenju po cvetenju zoper škrlup naslednje pripravke: rubigan EC ali ortocid ali dithan m 45 WP ali antracol WP ali venturin WP. Proti jablanovi plesni priporoča enega izmed naslednjih učinkovitih sredstev: cosan, acricid WP, morestan WP, bayleton WP ali karathan WP. Listne uši zatrejo: unden 50 WP, basudin WP, ultracid WP, lebaycid 50 EC, actelic 50 EC, ekatin 25 EC. Če je nevarnost rdeče sadne pršice, je treba škropiti z enim od naslednjih kemičnih snovi: keltanom E, tedionom EC, plictranom WP, animertom EC, rospinom EC ali folimatom EC 50.

Teden dni kasneje je priporočeno drugo škropljenje po cvetenju, v približno tedenskih razmakih pa si nadalje sledita tretje in četrto. Kasneje, predvsem pa v juliju, avgustu in deloma še v septembru, so lahko presledki med škropljenji daljši, od 10 do 12 dni. Tak koledar velja predvsem za plantažno in tržno pridelovanje sadja, ki mora biti prvostvorne kakovosti, rako rekoč brez vsakršnih bolezenskih znamenj.

V ljubiteljskem sadjarstvu in vrtičkarstvu ne kaže škropiti tako pogosto, saj so v tem primeru drevesa lastniku še bolj na očeh in lahko zato hitro posreduje, če vidi, da ljubljencem grozi bolezen ali škodljivec. Tudi sicer je treba nasade redno pregledovati in prislusniti opozorilom prognostične službe, ki napoveduje nevarnost. Le pravočasna uporaba svetovanih pripravkov prinaša sadjarju zanesljiv uspeh.

Inž. M. L.

Slab start v gospodarsko leto

V prvem četrtletju izguba kočevskih delavnih organizacij kar 45 milijonov dinarjev

V kočevski občini je lani gospodarstvo doseglo zadovoljive rezultate, v prvem četrtletju letos pa porazne. Tako bi lahko sklepali vsaj na osnovi prvih še nepopolnih podatkov. Skupna izguba v gospodarstvu znaša v prvem trimesečju letos okoli 40 milijonov dinarjev, v negospodarstvu pa je izgubo prikazalo le zdravstvo, in sicer približno 4.220.000 din.

V sklopu GG je zgube skupaj za blizu 13.500.000 din, ki so jo „prigospodarili“ tozdi Jelenov Zleb, Drača, gozdarska kooperacija in Transport–gradnje. Gozdarji že običajno prvo trimesečje zaključijo bolj „tesno“, toda tako velike izgube še niso imeli. Brez izgube so bili le tozdi Rog, Pugled in Velike lašče, se pravi tisti tozdi, ki niti nimajo najboljših gozdov.

Kmetijstvo oz. KG je „pridelalo“ blizu 12.250.000 din izgube. Zgubo so imeli vsi tozdi, razen tozda Praščereja. Pri tem pa je treba upoštevati, da so živino krmili še z lansko krmo, na katere ceno še niso vplivale podražitve gnojil in energije. To pomeni, da se bo govedarjeva v kratkem znašla v še težjem položaju, saj bo priprava nove krme znatno dražja.

Tudi pri LIK so imeli izgubo vsi tozdi, v skupnem znesku preko 10 milijonov din. Zaradi pomanjkanja lesa je nekaj časa žaga stala. Ta zastoj pa bo vplival na proizvodnjo in dohodek tozdv Masivno pohištvo in Solsko pohištvo še v naslednjih mesecih.

Blizu 3 milijone izgube so imeli še v Strojnih obratih Zidarja, ostalo izgubo pa so imeli pri Komunalni, Sapu–Viatorju in Hydrovodu. Vsi, ki so ob trimesečju zaključili poslovanje z izgubo, morajo poslati občinskemu izvršnemu svetu poročilo, zakaj je izguba nastala in kaj bodo ukrenili, da bodo izgubo odpravili ter v bodoče bolje gospodarili. Kjer imajo velike zaloge izdelkov, pa morajo razmišljati tudi o usmeritvi proizvodnje.

J. PRIMC

Draga jabolka gnijejo v skladiščih trgovin
Odgovorni pa v pisarnah!

Le v steklenicah

Konec točenja odprtih vin – Vse grozdje v kleti

Novi pravilnik o kakovosti vina, ki je bil objavljen v Uradnem listu 20. marca, bodo morali začeti uporabljati avgusta. Ena bistvenih novosti tega pravilnika, ki zadeva tako vinogradnike kot vinske kleti, je gotovkonec točenja odprtih vin v gostinskih obratih. V drugih republikah so že doslej urejali z republiškimi zakoni, Slovenija pa mora svoje zakone oziroma pravilnike s tega področja uskladiti s tem zveznim.

V precejšnji meri je na sprejem tega pravilnika vplivala gotovo tudi zahteva Evropske gospodarske skupnosti, ki je največji kupec naših vin, da jugoslovanski pravilnik prilagodi-

mo njihove. Za tuje kupce je namreč dejstvo, da je grozdje predelno v družbenih kletih, boljše jamstvo za kakovost tega vina; in če kleti ne smejo odkupovati od zasebnikov vino, marveč le grozdje, to prav tako v večji meri zagotavlja, da je vino naravno.

Kaj pa novi pravilnik konkretno pomeni za družbene kleti? Gotovo bo ponudba grozja sedaj večja. So kleti pripravljene na povečano ponudbo grozja? V posavskem vinogradniškem območju, se pravi v Brežicah, Krškem, Novem mestu in Metliki, vinske kleti niso tako velike, da bi brez težav lahko prevzele ves pridelek s svojega območja. In kaj lahko se zgodi, da bo marsikatera klet močno pohitela z razširitvijo.

A. B.

Ne drobljenja!

Pomisleki zoper ustanovitev občinskih gospodarskih zbornic

Izvršni odbor Medobčinske gospodarske zbornice za Dolenjsko je 23. aprila obravnaval predlog sprememb v statut in dokumentih Gospodarske zbornice Slovenije, s tem v zvezi pa ob nekaterih pripombah tudi možne nove oblike dela na domačem področju.

Gre za zakonsko možnost, naj bi se gospodarske zbornice v bodoče organizirale po občinah, kar pa za Dolenjsko ne bi prišlo v poštev, to je bilo splošno mnenje delegatov iz vseh štirih občin. Vsekakor bo o tem še mnogokje tekla beseda, predvsem pa naj bi združeno delo odločilo, kakšno organiziranost in oblike dela zbornice potrebuje.

Kakor je po prvih pogovorih tudi v občinah zaznati, se zaradi številnih skupnih nalog in problematike zavzemajo za regijsko zbornico še vnaprej, ob tem pa naj bi se sodelovanje z občinami še poglobilo.

A. ŽELEZNIK

Sad sovlaganja

V Sevnici poslej lahko razžagajo katerikoli hlod

8. maja so v Sevnici slavnostno izročili namenu novo linijo v tankajšnji žagi za novo tračno žago hlodarko, ki bo kos tudi najdebelejšim deblom.

Brežiški GG. čigar tozdi je tudi sevniška žaga, dela na sorazmerno velikem območju od Gabrovke pri Litiji do Sotle. Kljub temu je vsaj do nedavnega slovelo kot eno najrevnejših v Sloveniji. Glavni direktor inž. Teodor Oršanič je ob tej priložnosti navedel mnogo podatkov, ki potrjujejo, da se odmikajo s tega neslavnega dna. Med šestnajstimi slovenskimi GG je brežiško po akumulaciji lani pristalo celo na tretjem mestu, tudi 8. mesto po celotnem prihodu za znane revnejše listnate sestoje ni slab dosežek, medtem ko so po številu zaposlenih na 10. mestu.

V minulem obdobju so skušali z različni dejavnostmi izboljšati svoj položaj. V tem ima svoje mesto tudi sevniška žaga. Leta 1975 opravljena rekonstrukcija žage je v prvem letu omogočila

razrez 18.000 kubikov lesa, lani so prišli na 20.000 kubikov, letos pa načrtujejo 30.000. Skozi polnojarjenik so lahko spustili le do 70 cm debele hlode, nova tračna žaga pa domala zgolj s pritiski na gumbe opravi s kakršnimkoli hlodom. Nove zmogljivosti v Sevnici so plod sovlaganja vseh tozdv brežiškega GG. S sevniško lesno industrijo (Stilles, Kopitarna) in radeško Sopotno se dogovarjajo za nadaljnja vlaganja in sodelovanje.

DOMAČ IZDELEK – Širokolistna tračna žaga „Bratstvo“

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Herbicidi in ozelenitev vinograde zemlje

Kemična nega zemlje v vrsti pod trtami

S tem ukrepom, ki ga med vsemi najbolj priporočamo, želimo doseči čisto površino pod trtami v vrsti.

Čista površina pod trtami ima več prednosti. Pod trtami ustvari primerno mikroklimo prav tam, kjer se nahaja grozdje in najbolj produktivno listje trte! Ta „kemična motika“ ima tudi to prednost, da z njo preprečimo mehnične poškodbe pri ročni ali mehanski kopi. Vendar „kemično motiko“ pod trtami lahko uporabimo le, če ni v vrsti mladih trt, ki smo jih dosajali, in če ni nevarnosti poškodb zaradi preplitvih korenin trte. S kemično kopjo ustvarimo sorazmerno zelo ozke, plevela proste pasove. V takem primeru lahko smatramo rabo herbicidov kot dopolnilni ukrep k fiziološki in biološki negi vinograde zemlje. Seveda se moramo pri tem zavedati, da bomo s herbicidi velikokrat odbrali nekatere plevelce, ki jih je potem težko uničiti. Koblet in Perret iz Waedenswila sta proučevala populacije takih plevelov in ugotovila, da se dajo z usmerjeno setvijo rasti za podor uničiti na biološki način. Tako sta na primer trdovratni slak, ki se je z uporabo herbicidov močno razvil, izkoreninila s setvijo njivske redkvice, ki je poleg tega še odporna za nekatere totalne herbicide in raste v zemlji, kjer so bili ti herbicidi uporabljeni več let zaporedoma.

Vsi pisici, ki pišejo o uporabi herbicidov v vinogradu, ponavljajo, da herbicidov, tudi najmilejših, ne smemo uporabljati v mladih vinogradih, tudi v vrsti ne.

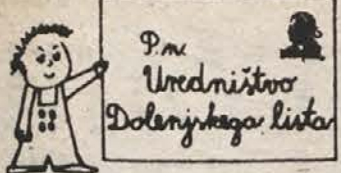
• Vinska trta ni odporna proti herbicidom. Posebno pri odmerkih talnih herbicidov ne smemo pretiravati, da nam ob nalivih ne pridejo v območje trtnih korenin. Zlasti moramo paziti, da pri škropljenju s herbicidi ne zmočimo listov trte. Že najmanjša sapica lahko zanese meglice škropiva na liste, ki se nam nato posušijo.

Med herbicidi najpogosteje poškodujejo trto hormonski in rastni herbicidi, ki jih uporabljajo v žitu, koruzi itd. Najmanjša sapica lahko zanese meglice teh herbicidov na trto in povzroči

poškodbe, kar imam priliko videti večkrat pri odškodninskih zahtevkih za poškodovane trte od herbicidov. Dosti poškodb nastane na trti, če vinogradnik, ki je uporabljal herbicide za zatiranje plevela v žitu, škropilnice pred uporabo v vinogradu ni dovolj opral z vročo vodo, pralnim praškom in nato še s hladno vodo.

Pri uporabi herbicidov v vinogradu je treba upoštevati:
1. V mladih nasadih ne smemo uporabljati talnih herbicidov, izjemoma pa lahko uporabljamo kontaktne herbicide. Talne herbicide uporabljamo le v nad 5 let starih vinogradih. Sredstva, ki delujejo prek listja, uporabljamo med vegetacijo le v vinogradih z visoko vzgojo v katerih so zelene mladice trte dovolj visoko odmaknjene od zemlje. V nasadih z nizko vzgojo ni priporočljivo uporabljati foliarnih herbicidov med vegetacijo, lahko pa uporabljamo talne herbicide med mirovanjem vinske trte, pred vznikom plevelov (simazin, casaron).
2. Odmerke škropiva je treba natančno izračunati. Zato je treba natančno ugotoviti določeno površino za škropljenje in na podlagi natančno odmerjene površine, hoda škropilnice (škropiljača) in navodila na ovitku sredstva, ki navaja količino sredstva za hektar (kg/ha), zmešati škropivo z vodo. Praktiki priporočajo porabo večje količine vode in škropljenje v rosi ali po dežju, ker vlaga učinek škropljenja povečuje.
3. Na lahkih zemljah uporabljamo talne herbicide v do 50 odstotkov manjši koncentraciji. Ti herbicidi so nevarni zaradi tega, ker lahko poškodujejo korenine trte. Zato bomo simazin in gesaprin uporabljali le za uničevanje goste pirnice.
4. Za škropljenje s herbicidi uporabljamo le posebne škropilnice z manjšim pritiskom. Te nadržne škropilnice je mogoče dobiti tudi v naših trgovinah. Škropilnice z manjšim pritiskom ne pršijo škropiva pa zelenih delih trte. Priporočljivo je uporabljati razpršilnike, ki oblikujejo škropivo v obliki pahljaja. Škropimo le v mirnem, brezvetrnem vremenu.
5. Čeprav velja za vsa kemična sredstva, ki jih uporabljamo v kmetijstvu, da je treba navodila za uporabo točno prebrati in syo navodilih ravnati, velja to opozorilo še zlasti pri uporabi herbicidov, kjer si z neustreznimi uporabi lahko naredimo največ škode.

T. D.

MLADI ŠAHISTI VELIKO IGRAJO

Člani šolskega šahovskega krožka veliko tekmujejo med seboj in se učimo teorije. Blizu nas ni šahovskega kluba, zato pripravljamo dvojboje s srednješolci iz Črnomlja in z vojaki tamkajšnje garnizije.

ROMAN HORVAT OS Stari trg

OBLETNICA TITOVE SMRTI

Ob obletnici smrti Josipa Broza Tita smo se učenci OS Bršljin poklonili z minutnim molkom njegovi spomenu. Naša srca niso bila nič manj žalostna kot lani.

JOŽICA ŽAGAR 7.c OS XII SNOUB, Bršljin

OBISKALI SMO HIŠO CVETJA

Učenci 7. in 8. razreda OS Globoko smo od lanske jeseni do te pomladi pripravljali različne delovne akcije, da bi z zbranim denarjem lahko obiskali hišo cvetja v Beogradu.

JOŽICA LESKOVŠEK

KRES V SENTJERNEJU

OO ZSMS Sentjerneje je v sodelovanju s KUD Brata Pirkovića pripravila proslavo za 1. maj in krajevni praznik.

KSENIIJA BREGAR Sentjerneje

VELIČASTNO NA JAVOROVIĆI

V petek 1. maja je bila na Javorovici proslava v počastitev praznika dela krajevnega praznika in komemoracija v spomin na padle borce IV. bataljona Cankarjeve brigade.

METKA PRAH OS Sentjerneje

PRAZNOVANJE V PREDGRADU

Mladinska organizacija KS Poljana ob Kolpi je v Predgradu pripravila proslavo v počastitev 1. maja in v spomin na obletnico smrti maršala Tita.

ALEKSANDER VAJS Predgrad

Iz Artič poročajo

Marljivi dopisniki novinarskega krožka na OS Artiče so poslali zajet kup dopisov. Stanka Krošel je opisala, kako so izbirali ime za njihov šolski radio.

Ladica Podgoršek, Martina Molan, Darko Umek in Mateja Sever poročajo o praznovanju praznika dela.

O praznovanju gasilskega društva Dečnih sel je poročala Darja Štrifor, Mateja Sever pa je opisala delovno akcijo.

KRES

Tudi letos smo na Grabrovcu kurili kres. Bil je velik. Zbrali smo se okoli njega in peli. Tako smo vsajani praznovali obletnico OF in praznik dela.

MIHAELA ČRNIC OS Metlika

POUČNO O STEKLINI

Učencem novomeške osnovne šole Bršljin je pred kratkim Franc Pučko predaval o steklini. Ogleдали smo si tudi film, ki je prikazoval steklino okužene ljudi in živali.

JOŽICA ŽAGAR

Dostavljači opozarjajo

Težave pri vračanju pošilk prek hišnih nabiralnikov

Poštni delavci, ki imamo kakorkoli opraviti z organizacijo dostavne službe, ugotavljamo, da so pri številnih stanovanjskih hišah hišni nabiralniki nameščeni na neprimernem mestu.

Življenje poživljajo mladi krajani

Srečujejo se v gasilskem domu v Dolenji vasi

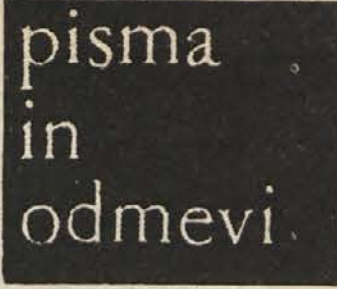
Mladi iz Dolenje vasi pri Krškem so si letos zastavili pester delovni program, ki ga sistematično uresničujejo. Precej se jih je vključilo v dramsko in fotografsko sekcijo.

TONE GABRIJEL

onemogoča ali ovira dostavljača pri opravljanju njegovega dela. Dostavljači so danes veliko bolj obremenjeni z delom, kot so bili pred nekaj leti.

V imenu dostavljačev prosimo vse tiste, ki imajo pse čuvaje privezane v bližini hišnega nabiralnika.

Približno takšne težave ugotavljajo dostavljači tudi pri vlaganju pošilk v nabiralnike v blokih.

Pero v roke!

'Pisma in odmevi' je stran, na kateri lahko bralec graja, hvali, obrazloži svoje mnenje o kakem vprašanju ali potoži o svoji težavi.

In še to, kar morda ni dovolj znano: vsak prispevek na tej strani, ki je zanimiv ali poučen za naše bralce ali ima širši družbeni pomen, tudi primerno honoriramo!

UREDNIŠTVO DL

V slovo Jožetu Benigarju

Doktor Jože Benigar se je 7. maja smrtno ponesrečil. Žalostna vest o njegovi smrti je tudi nas Dolenjce boleče pretresla.

Rodil se je leta 1909 v Veščah. Ker so se starši preselili v Žužemberk, je Jože obiskoval nižjo gimnazijo v Novem mestu.

Se danes mladinci pripravljajo na proslavo 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov, ki bo 22. julija v Dolenji vasi.

J. V.

glavni tajnik Skupnosti zdravstvenih zavodov SR Slovenije.

Za doktorja Benigarja, ali kakor so ga njegovi tovariši v partizanih imenovali doktorja Beneja, je znano in dokazano, da je bil osebnostno zelo hraber.

S svojimi organizacijskimi sposobnostmi se ni omejeval le na funkcionalne dolžnosti, ampak je pomagal tudi v mnogih družbenih organizacijah.

Življenjska pot zdravnika Jožeta Benigarja že od zgodnje mladosti ni bila lahka.

DR. DOLFE MEDVEŠČAK

OČIŠČEVALNA AKCIJA

V zadnji tretjini aprila se je v metliški občini začela velika očiščevalna akcija. Predvidevali so, da bodo sodelovali vsi občani.

BREDA GOVEDNIK

50 SKUPNIH LET

Zakonca Ana in Alojzij Iljaz iz Pangreča grma 16 sta v soboto, 9. maja, praznovala 50-letnico skupnega življenja.

PONOVNA ZAOBLJUBA - Zlatoporočenca Ana in Alojzij Iljaz sta si ponosna na skupno prehojeno pot ponovno stisnala roke.

Opazke, vredne premisleka

O sevnških pomanjkljivosti - Zakaj v Skupščinskem Dol. listu ni objav?

Dopisnik KAREL ZORKO iz Zavratac nam je poslal daljši sestanek, iz katerega povzemamo nasled-

nje opazke o tej ali oni pomanjkljivosti v Sevnici.

Za varnost gre, ne za udobje

Nevarnosti na cesti proti Bohorju - Čigava je cesta?

Soferji avtobusov celjskega Izletnika ki vozijo od Senovega, proti Bohorju in sploh na Kozjansko negodujejo zaradi slabo vzdrževanih cest.

P P

drugimi akti, ki jih v občinski skupščini in drugod sprejemajo njihovi delegati. Akti so resda objavljeni v Uradnem listu SR Slovenije.

Najstarejši član društva Bled Jože Sukič prejema priznanje ob svoji 70-letnici.

Deset let "Bleda"

Športno-kulturni slovenski klub v Essnu - Dejavni

Slovensko kulturno športno društvo Bled v Essnu bo drugo leto praznovalo desetletnico aktivnega dela v Essnu živi 40 000 Slovencev.

V okviru društva delujeta pionirski in mladinska folklorna skupina ter pevski zbor. Aktiven je tudi kegljaški klub.

IVE STANIČ

KOMPAS JUGOSLAVIJA

počitnice 1981 letovanja

ALI ŽE RAZMIŠLJATE O DOPUSTU?

K odločitvi vam bo pomagal Kompasov katalog „Počitnice 1981“, ki ga boste dobili v vseh

poslovalnicah Kompasov. Že naslovnica v stilu Andreja Habiča marsikaj pove. Sama vsebina kataloga, ki je s svojo ponudbo programa za domačega gosta edinstvena, je razdeljena na več

skupin. Prevladuje morje, ne manjka pa ponudb dopustov ob vznožju gora, ob jezerih, v zdraviliščih ali pa na kmetih. Na pot do izbranega kraja bo treba sestri v lastni osebni avtomobil

ali pa si pri Kompasov izposoditi vozilo Kompas Hertz Rent a Car. Za veččlansko družino je prevoz z osebnim avtomobilom še vedno najbolj udoben in poceni.

NOVO! LETALSKI PAKETI: SREDNJA DALMACIJA IN ČRNA GORA

ZA ENEGA JE POTOVANJE Z LETALOM CENEJŠE

Kompas je pripravil poseben program letalskih paketov v srednjo Dalmacijo in Črno go-

ro, ki so namenjeni sicer vsem, vendar se bodo zanj najverjetneje ogreli le tisti, ki potujejo na

dopust sami in bi jim bil prevoz z osebnim avtomobilom predrag.

25% POPUSTA ZA IZLETE V ORGANIZACIJI POSLOVALNIC KOMPASA NA OBALI

DA NA DOPUSTU NE BO DOLGČAS

Celodnevnega lenarjenja na socnu se marsikdo kmalu naveliča. Kompasove poslovalnice

ob obali organizirajo številne izlete v bližnjo okolico. Kompasovi gostje bodo deležni 25

odstotkov popusta na ceno teh izletov.

ČRNA GORA: EKSKLUZIVNA PRODAJA V SLOVENIJI KOMPAS

S KOMPASOM V ČRNO GORO

3X „NAJ“

Črnogorske peščene plaže so znane širom po svetu. Število Slovencev, ki s Kompasom obiskujejo te lepe mediteranske predele naše domovine, pa je iz dneva v dan večje. Kompas v Sloveniji prodaja črnogorske turistične zmožljivosti celo EKSKLUZIVNO.

Le redko kdaj človek lahko z mirno vestjo napiše, da je nekaj „naj“. Tokrat pa se ni moč upreti taki skušnjavi. 105 krajev, 200 objektov in 6000 postelj – to je značilnost Kompasove ponudbe za počitnice 1981.

jadrlnih desk in jadrnic v Kompasovem športnem centru pred hotelom „Beograd“ v Bečićih. Tiste goste, ki bodo letovali pri zasebnikih, bodo Kompasovi predstavniki pospremili do začasnih stanovanj. Enkrat na teden bodo pooblaščenji Kompa-

sovi predstavniki imeli razgovore s svojimi gosti, ki bodo bivali v hotelih. Goste pri zasebnikih pa bodo vsaj enkrat v času letovanja obiskali. Ti razgovori so namenjeni reševanju morebitnih težav in vsestranski pomoči.

PRIJAVE IN INFORMACIJE:

KOMPAS, NOVO MESTO, Novi trg 6, telefon: (068) 21-333, 23-404
in ostale Kompasove poslovalnice v Jugoslaviji ter pooblaščenje agencije

Torej; če hočete v Črno goro, vam bodo pri Kompasov uredili vse potrebno.

Kompasovi gostje bodo na letovanju v črnogorskem primorju imeli posebne ugodnosti. S potrdilom o letovanju bodo imeli 20 odstotkov popusta pri najemanju čolnov, sandolinov,

emona globtour novo mesto

SEJMI
MUENCHEN: IFAT, – 6. mednarodni strokovni sejem strojev in naprav za vzdrževanje kanalizacije, za smetarstvo in zimsko službo avtobus, 3 dni, ODHOD 24. 6. 1981
MUENCHEN: ELEKTRONIKA, 3 dni, odhod 1. junija 1981
DUESSELDORF: mednarodni sejem RUDARSTVA, letalo, 4 dni, odhod 15. junija 1981
LETNI ODDIH '81
OB MORJU: Slovensko Primorje, Istra, Dalmacija, otoki
V GORAH: ob vznožju Julijskih Alp, na obeh straneh Karavank, na planini Tari
V ZDRAVILIŠČIH: Čateške in Dolenjske Toplice ter Radenci
OB BLATNEM JEZERU na Madžarskem
ČESKOSLOVAŠKA SOCIALISTIČNA REPUBLIKA
Izleti v najzanimivejše kraje Češke, Slovaške in Moravske skozi vse leto. Pozimi smučanje na Visokih in nizkih Tatrah.
IZLETI
Organiziramo izlete po domovini in tujini za zaključene skupine
RENT A CAR
i zposojanje avtomobilov
INFORMACIJE IN PRIJAVE:
Globtour Novo mesto, Cesta komandanta Stanete 19, telefon (068) 25-125, 25-789, ter ostale poslovalnice Globtour v Jugoslaviji

KOMPAS JUGOSLAVIJA

MALO KRIŽARJENJE Z LADJO „VLADIMIR NAZOR“
OD 5. do 7. JUNIJA 1981, CENA 3.850 DIN
DUBROVNIK – MLJET – VIS – RAB – PULJ – KOPER
Prijava in informacije:
Kompas, Novo mesto, Novi trg 6, tel.: (068) 21-333, 23-404
Kompas, Ljubljana, Miklošičeva 11, tel.: (061) 327-761

JUGOSLOVANSKO FRIZERSKO TEKMOVANJE GRAND PRIX JUGOSLAVIJE
SPLIT 24. do 25. MAJ 1981, CENA 3.850 DIN
Prijava in informacije:
Kompas, Novo mesto, Novi trg 6, tel.: (068) 21-333, 23-404
Kompas, Ljubljana, Miklošičeva 11, tel.: (061) 327-761

TURISTIČNE ZANIMIVOSTI

SPET OHCET V LJUBLJANI
Letošnja mednarodna kulturno-turistična prireditev „Ohcet v Ljubljani“ bo 20. junija v Ljubljani po belokranjskih šegah in navadah.
Organizator želi, da bi bil svatovski sprevid čimbolj pester. Zato je zainteresiran, da se k sodelovanju

prijavijo pristne narodne noše iz vseh delov Slovenije, še posebej pa iz BELE KRAJINE.
Udeleženci naj se prijavijo najkasneje do 31. maja Turistično-informacijskemu centru Ljubljanske turistične zveze na Titovi 11 v Ljubljani ali pa po telefonu (061) 23-212 vsak dan med 7. in 22. uro,

ob nedeljah pa od 8. do 12. ter med 17. in 20. uro. Prijava mora vsebovati ime in priimek udeleženca, točen naslov, starost in vrsto noše.
Organizatorju bi vsestransko olajšali delo, če bi se pravočasno prijavili, saj bo udeležba velikega števila narodnih noš popestrila prireditev ter ponesla v svet naše šege in navade.

SMUČANJE NA KANINU
V maju so v hotelu KANIN v Bovcu pripravili dvo- in sedemdnevne smučarske pakete, ki poleg polnih penzionov vsebujejo še dnevne smučarske karte. 7-dnevni smučarski paket lahko začnejo gostje kateri koli dan v tednu in velja 2.690 din. Dvodnevni paket pa se prične v petek in konča v nedeljo. Cena je 990 din.
Žičnica na Kanin obratuje ob ponedeljkih, sredo, četrtek in petek ob 8., 9., 12. in 15. uri, zadnji povratek pa je ob 16. uri. Ob torkih

obratuje zaradi vzdrževalnih del samo ob 8. in 15. uri. Ob sobotah, nedeljah in praznikih pa obratuje žičnica med 8. in 16. uro na vsako polno uro, razen ob 14. uri. Na Kaninu obratujeta še dvosedeznici Veliki Graben in Sedlo.

DOLENJSKA KOLESARSKA TRANSVERZALA
Vse bolj privlačno je spoznavanje domovine na dvokolesu. Pa še mnogo ceneje in bolj zdravo je. Skupina kolesark in kolesarjev vseh starosti je pred kratkim prekolesarila Dolenjsko. 300 kilometrov so poimenovali „dolenjska kolesarska transverzala“, ki je razdeljena na 5 etap.
Prvi, startni kontrolni žig dobijo kolesarji v recepciji hotela Metropol, drugi v recepciji hotela v Čateških Toplicah, tretji v motelu Putnik v Trebnjem, četrtega v Dolenjskih Toplicah in petega na Vinici, v rojstni hiši Otona Županciča.

inex adria aviopromet

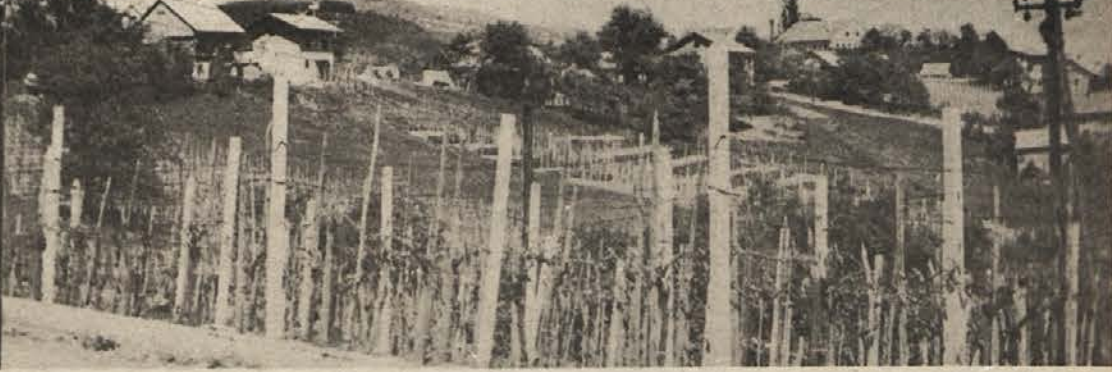
LJUBLJANA

BEOGRAD SARAJEVO SKOPJE TITOGRAD DUBROVNIK SPLIT MARIBOR PRISTINA PULA TIVAT ZADAR

Predstavištva: BEOGRAD, SARAJEVO, SKOPJE, TITOGRAD

Prodaja kart in informacije: IAA, Ljubljana, Titova 4b, telefon 313-366 in vse turistične agencije v Sloveniji.

Uredništvo v gosteh: ZDOLE PRI KRŠKEM

Mladi hočejo hitreje naprej

Krajevna skupnost Zdole v krški občini leži na obronkih Orlice na meji z brežiško občino. Same Zdole se v precejšnji dolžini oslanjajo na enega teh kozjanskih obronkov na nadmorski višini 316 metrov. V se ostalih štirih večjih krajih, Ravnah, Kostanjeku, Anovcu in Pleterju, živi na tem območju okrog 850 ljudi. Cerkvici sv. Jurija na Zdolah prisojajo 700 let, kraj pa je še mnogo starejši.

Krajani so 6. maja v opuščeni stari šoli novinarjema Pavlu Percu in Alfredu Zelezniku lepo opisali bogato preteklost teh sicer revnih krajev. Bogata šolska kronika zdolske šole – pridojnice leto bo šola stara častitljivih 120 let – je žal v krški osnovni šoli Jurija Dalmatina. V preteklosti so bili ti kraji pravzaprav usmerjeni proti Brežicam. Tja je vodila namreč tako imenovana puntarska cesta, ki so jo morali pred stoletji pod skelečimi biči valptov graditi premagani kmetje. Danes postaja povezava med Zdolani, Sromljami in Bizeljskim bolj znana kot vinska cesta. Krajani so upravičeno ponosni na znamenito Brano društvo iz prejšnjega stoletja, o katerem se je ohranila še stampljka. Tod so bili kleni udje Sokola. V preteklosti je bil daleč znan njihov tamburaški ansambel; šolski upravitelj Ivanuš – ima že 90 let – je znal razgibati vaško življenje.

Svoj krajevni praznik slavijo 8. oktobra, v spomin na partizanski napad na žandarmerijsko postajo in vaško stražo leta 1942. Dostojno so obeležili kraj, ko je bil zaradi izdajstva hudo ranjen v dolini potoka Močnik prvoborec, komunist in fant herojske talke Slave Klavore, Tržčan Rudi Rožanc – Slavo. Med prevozom na kmečkem vozu proti Brežicam je, kot piše pokojni Milan Kostevc o bojih na Kozjanskem, sovražnikom izdihnil. Po načrtih domačina Branka Šobe so izpod dleta krškega kamnoseka Muleja že leta 1956 postavili v spomin na tega borca enega prvih spomenikov. Krajani te male krajevne skupnosti imajo med žrtvami kar 21 rojakov. Zdole so bile osvobodjene šele 11. maja 1945. Ivan Presnik je v šolski kroniki zapisal, da so bili osvoboditelji borci 5. ali 6. krajiške brigade.

V Godlerjevi zidanici so se shajali predvojni komunisti.

Zdolani so ponosni, da je njihovo skromno osnovno šolo kar štiri leta obiskoval nedavno preminuli politični delavec in pisatelj Beno Zupančič. Če bodo le nekako deležni pomoči, da bodo lahko razpadajočo šolsko stavbo do stočvetletnice, ki bo prihodnje leto, kolikor toliko uredili, bi jo radi poimenovali po tem znamenitem Slovencu. Njegov rojak je tudi znani kuharski mojster Ivan Ivčič. Bojda se je na mitingih izkazal celo s preprostim partizanskim golažem, nepozaben pa je seveda zaradi svoje znane šegavosti.

PRI EČ ZAPOST VLJENI

Preden so t z dlake na jeziku spregovorili o svojih težavah, so spregovorili o nekaterih pridobitvah. To je predvsem velikanski vodovod z okrog 20 km omrežja, iz katerega dobi pitno vodo domala sleherni gospodinjstvo te hribovite krajevne skupnosti. Pohvalili so tudi asfalt, s katerim so počrnjene vijugave ceste. V razpoloženi družbi je mogoče slišati tudi kakšno zbadljivo o tem, kakšna ihta je bila potrebna, da je stekel asfalt tudi proti Pohancu. Sicer so domačini segli tudi v žep za cesto proti Krškemu. Leta 1978 je bila asfaltirana cesta od Zdol do Raven predlani pa še cesta Zdole – Anovec. Tu je naštevanija že konec. Nemalo bridkih imajo povedati, kako so iz leta v leto izpadli iz občinskih planov, dokler ni bilo konec minule petletke. Sedaj se bojijo, da se zgodovina ne bi ponovila. Problemu bi se lahko drugače reklo tudi: neurejeno financiranje krajevne skupnosti v krški občini. Skoraj do pičice enako so namreč govorili na našem uredništvu v gosteh to pomlad malo nižje v Dolenji vasi. Edini poglavitni vir siromašne blagajne KS na Zdolah je namreč tistih 80 tisočakov, ki jih prejema za delo delegatskega sistema! Ker se temu po starem le reče „milijoni“, tega ne dajo v žep delegatom za seje v Krškem za kakšen sendvič, kajti za bencin že ne bi bilo, temveč namenijo za gramoz na to ali ono pot. To sta glasno in jasno povedala predsednika

skupščine KS Jože Jamšek (predsednik sveta KS inž. Špiler je bil odsoten zaradi službe pri reaktorju v atomski) in predsednik krajevne konference SZDL Jože Ban. Kmet in nekdanji odbornik Jože Slivšek pa je mnogo bolj jezno pribil, da nas samo nekaj „farbajo“, našo krajevno skupnost odvajajo iz enega plana v drugega. „Če bi se bil najavil kdo drug kot novinarji, sploh ne bi prišel,“ je dal duška svoji jezi.

OH TI PLANI!

Predsednik krajevne konference SZDL Jože Ban je opisal razvejeno dejavnost te organizacije pri evidentiranju potreb krajanov in sprejemanje novega srednjeročnega načrta KS. Organizirali so se torej v smeri, ki jim je v preteklosti pobirala veter iz jader razvoja. „Poglejte, kolikšen je razvoj Krškega,“ je menil predsednik Jamšek.

„Tistih pet kilometrov asfalta, ki nas loči od tega centra, je ravno toliko, da je preveč za hojo, a hkrati premalo, da bi nas v sijaju tamkajšnjega napredka videli, da resnično zastajamo!“ Težave delegatov je nazorno opisal tajnik krajevne organizacije Zveze združenj borcev in vodja delegacije za zbor krajevne skupnosti občinske skupščine Branko Šoba. „Poglejte,“ je listal zajeten sveženj delegatskih gradiv, „to je za zasedanje skupščine 15. maja. Pregledal sem to gradivo, ki sem ga prejel včeraj (5. maja). V desetih dneh naj bi ga med ljudmi prediskutirali. To pa je domala nemogoče: pri nekaterih točkah je rečeno, da je gradivo v Poročevalcu. Jaz ga imam, drugi ne, za druge točke pa bo gradivo še prihajalo. Poblabilo je npr. prišlo danes. Kdor bo šel na sejo, ga bo moral žigosati, žig je spet pri drugem,“ je opisoval težave, ker tudi poslej ne bo denarja za tajnika, ki bi lahko uredil še kup drugih stvari. Še ni povsem končal, ko je bilo slišati medklice, da je rok za ta sklic skupščine še kar v redu. Drugi navzoči delegati so potrdili, da gradiva prihajajo tudi zadnji dan, da, tudi dva dni po tem, ko je v Krškem seja že bila!

POŠTARJI NISO „SENCA NEKDANJH“

Že smo pri vprašanju, ki je še kako pomembno za oddaljene in razmetane kraje. Poštna dostava je ako klavrna, da je mogoče časopise brati kolikor toliko sproti le, če jih kupuješ v trafiki, kot je dejala Francka Štefančič iz Pleterja. Kaj je torej z našo pošto na pragu atomskega veka? Angela Grmšek, dolgoletna poštarica, sedaj ve, odkod trganje po sklepih. Ni si mogla kaj, da ne bi povedala, kaj vse je opravila kot skromna ženska peš. „Tle fantje drvijo na mopedih, vi pa pravite, da sem od leta 1936 do 1962 jaz sama bolje opravila vse na tem terenu. Enkrat samkrat sem se peljala na lojtrniku s kravjo vprego, drugo pa vse peš!“ Prisotni so pritrdjevali, kako je vedno prinesla na dom tudi paket, česar si danes ni mogoče niti misliti od poštarja. Hvalevredno je, da se s pošto ubada poslovodja male krajevne trgovinice, sicer bi bilo še slabše. „Najdite koga za poštarja,“ jim je bilo rečeno na pošti v Krškem. Krajani odgovarjajo, da jim jih zatej poberejo v dolino. Morda bo boljše nagrajevanje pritegnilo koga, če si take gorečnosti, kot jo je premogla Angelca, ni več mogoče niti misliti!

UP SO MLADI

Na redko katerem uredništvu v gosteh smo slišali toliko spodbudnega o mladih. Sekretar osnovne organizacije ZK Rudi Zupančič se je lahko pohvalil, da njihova pred komaj dvema letoma ustanovljena organizacija šteje 12 članov. Predvidene imajo še nove člane. Svojski motor družbenopolitičnega življenja krajevne skupnosti nasploh je zdolska mladinska organizacija. Njen predsednik Bojan Rožman, Aleksandra Slivšek in drugi so opisali, kako so pravzaprav oživel opuščeno šolo tam leta 1972. Ne mine proslava brez dostojnega kulturnega programa, daleč naokoli so znani njihovi „Pokaži, kaj znaš“. Na ciklostilu iz partizanskih časov razmnožujejo „Mladega Zdolana“, ki izhaja občasno, in „Zdolana“, ki je reden, mesečno. Deležni so bili pohvale občinske konference ZSMS, njihovi vrstniki se udele-

žujejo političnih šol, gojijo in obujajo borbene tradicije na številnih pohodih. Predsednik krajevne konference SZDL Ban je pohvalil še najmlajše. Čeprav se vozijo v krško osnovno šolo, so v krajevni skupnosti nepogrešljivi kurirji.

Mladi so prebili led tudi v športu. Donedavni prizadevni tajnik KS – potegnili so ga v Krško – je navedel, kako so mladi vili polet. „Uveljavili so v tej vaški sredini sploh šport. Razširili so namizni tenis, teke. V Krškem so se lahko pohvalili, da imajo posavskega prvaka v namiznem tenisu med osnovnošolci, fant pa je neutrudno treniral pri nas,“ je dejal Mavsar. Končno naj bi letos le prišli do asfaltiranega igrišča. To bo, kot so jedko pripomnili, prva pomembna nalozba družbenega standarda v krajevni skupnosti, kjer se bo izkazal kakšen SIS.

300 LJUDI SE PRERIVA

Zdolani zavidajo Krčanom in drugim centrom lepe kulturne prireditve, še bolj pa domove. Ko gredo tja na kakšno prireditev, presenečeni opažajo, da draga gostovanja niso niti kaj prida obiskana. „Kar povej,“ je spodbudil Silvo Mavsar predsednika Bana, ki se je jel opravičevati, češ da mu je ušlo, kako tam ni škoda milijonov za taka gostovanja, ko gredo presežki samoupravnih interesnih skupnosti za stadion, sami pa so komaj uredili stranišče, da na nju ni bilo treba v vinograd!

In spet smo bili pri tej šoli častitljive starosti, ki je samo od daleč videti tako mogočna. Predsednik kulturnega društva „Rudi Rožanc“ Anton Živič je navedel, da so do te skromne dvoranice prišli tako, da so podrli steno med dvema razredoma. „Vanj se natrpa tudi po 300 ljudi,“ pohvali svoje občinstvo. Na starem klavirju stoji sodček, darilo ob pobratenju za praznik republike leta 1978 med zbori iz Zdol, pišečke Orlice in Triglavom iz Dupelč. Zadovoljen pokaže tudi parček v gorenjski narodni noši, kajpak tudi darilo Gorenjcev. S svojim mešanim pevskim zborom si upajo gostovati kjerkoli. Marica Živič je povedala, kako so včasih zbirali za prevoze pokojnega pevovodje Zupančiča s Senovega. Upajo, da bo Zvezi kulturnih organizacij občine uspelo zadržati sedanjega pevovodjo

Franca Potokarja, ki prihaja semkaj iz Račje vasi pri Cerkljah. Pred visoko obletnico bi bila stara šolska stavba potrebna korenitega popravila. Računi se nikakor ne izidejo, bojda bi bilo potrebnih pet milijonov dinarjev. KUD Rudi Rožanc ne daje prostora zgolj mladim in drugim družbenopolitičnim organizacijam ter krajevni skupnosti, temveč tudi delavnim gasilcem. Poveljnik Marjan Molan je povedal, da bodo letos obhajali 30-letnico. Operativa, posebno pionirji in ženske, se redno udeležujejo občinskih tekmovanj. Priborili so si že dva pokala. Kombi imajo, brizgalna je bolj za silo, sirene pa ne premorejo. Akcijo NNNP so predlani v kraju dobro izpeljali.

POZIMI ODREZANI

Podpredsednik skupščine KS Jože Dular iz Kostanjeka je navedel za današnji čas tako blizu občinskega središča domala nepojmljiv primer, kako so bili minulo zimo dobesedno odrezani od sveta. „Iz Raven so pluzili le, kolikor je asfalta. Zjutraj so delavci gazili v službo, kot so vedeli in znali. Otroci so krenili za njimi ranje, da ne bi zametlo gazi. Hudo je bilo tam okoli Šahol, tega partizanskega zaledja. Bili smo na občini z zahtevo, da cesto zorjejo na kakršenkoli način. Ni bilo nič, dokler se nismo sami znašli. Pri izletniku so tudi dejali, da avtobusa ne bo, dokler ne bo urejena cesta,“ je povedal. Tu pa spet lahko pričnemo zgodbo o planih.

Krajani so pograjali telefon, če tisti dvojček v trgovini, kjer je dostopen le med njenim delovnim časom, to ime zasluži, saj običajno utihne ob prvi ujni.

Redkobesedni so bili v pogovoru o kmetijstvu. So pa lepo obdelane številne vinogradniške lege. Pod vajo se sveti tudi folija jagodovega nasada, sadijo ribez, nasploh se vse bolj poskušajo v sadjarstvu. Šele na koncu smo izvedeli, da imajo pri Slivsku pravcato vinogradniško društvo. Pobude, da bi v kraju prišli do nekakšnega vrtca, kažejo, da se zopet razvijajo mlade družine, da se beg v dolino ustavlja. Mladi, vsekakor delavoljni, želijo ostati v teh krajih. Jim je zameriti, če zato nekatere zahteve izražajo malo ostreje? Ohranili so živahno kulturno življenje, čeprav so v kraju izgubili šolo.

Rudi Zupančič Bojan Rožman Viktor Pavlič Jože Jamšek Marica Živič Jože Slivšek Branko Šoba Silvo Mavsar
Jože Ban Angela Grmšek Anton Živič Francka Štefančič Marjan Molan Branko Čepin Jože Dular Aleksandra Slivšek

Rešitev iz prejšnje številke

Nesramnost je močnejša od resnice.

A. S. PUŠKIN

Teror in samovlada sta vedno kratkovidna.

N. MANDELŠTAM

Ena izmed najhujših ran industrijske družbe je osamljenost človeških bitij.

J. J. SERVAN - SCHREIBER

d l	spaka	plug	kraj pri vrhniki	d l	tolkalo	učenje	oblika	angl. pivo	vodna žival
	narodnoosv. vojska				naš predvoj. pisatelj				
	vrsta mnogocetina								
	ž. ime					pregovor			
	germbog vetra					ribje jajčece			
								d l	d l
					vašte			urejena vrsta	naš polotok
					pečica				
d l	kraj vrh zagorju	gl. m. Etiopije (addis)	nemav. izumitelj predrim. teždoba					kant. im. Manuel	
								star danar	
domače ž. ime				življ. kočina		sveta gora			
				oksid		telo			
it. terme					estonec			pritok donave organ vida	
					konica				
bat			nadzornik						
			lantani						
spornik						svetinov roman			
igra s kartami						znojnica			d l

Obudite v sebi pozabljenega otroka

Psiholog Wayne Dyer meni, da odrasli ne bi smeli povsem pozabiti na svoje otroške izkušnje – Kaj se lahko za srečnejše življenje naučimo od otrok?

Iskanje izgubljene mladosti v napitkih, pomlajevalnih dietah, kozmetiki in ostali šari je nesmiselno. Nič, kar prihaja v človeka od zunaj, mu ne more vrniti mladosti, spontanosti in pristnosti doživljanja, kar vse tako zelo občudujemo pri mladini in otrocih. Vse to je odraslim še dosegljivo, meni psiholog Wayne Dyer. „Za zadovoljstvo in srečo je treba včasih sneti masko odraslosti in ponovno postati otrok!“ pravi Dyer.

Pri iskanju pozabljene otroškosti, kar naj bi preserno odraslost osvežilo z mladostnim dihom, psiholog Dyer priporoča pet poti: smeh, domišljivo, spontanost, sprejemljivost in zaupanje. Ti načini obnašanja so po njegovem značilni za otroški način življenja in doživljanja. Otroci se veliko smeji. Dostikrat povzroči veliko veselost čisto navaden dogodek, drobci, ki ga odrasli prezrejo. Smeh od srca preganja oblake skrbi, ki prevečkrat ne povsem upravičeno temne nebo našega vsakdanjika.

Domišljiva in sanjarjenje ne pomenita, da mora človek živeti odrezan od resničnosti,

vendar odrekanje vsakršnim sanjam in domišljiji suši življenjsko radost. Dyer priporoča odraslim, naj obude spomin na nekdanje sanjarije, češ da bodo dale polet za izpolnitev prenekaterih naloge, ki se je niti ne upajo lotiti.

Za otroke je značilno, da se odzivajo na trenutne nagibe in prepuščajo dogajanju, medtem ko odrasli življenje začrtajo v ozke koleznice, si postavijo nekaj ciljev in se potem tega držijo kot pijanec plota. To ni vedno najboljšo; včasih je treba pustiti, da človek zaplava z dogodki, da se odzove na trenutne nagibe, seveda v mejah pameti.

Sprejemljivost za stvari je pri otrokih razvita, odrasli pa jo počasi izgubljajo. Otroci se bo razveselili, denimo, dežja, odrasli pa bo v njem videl nekaj, kar mu je pokvarilo lepe načrte in bo ves dan godljaj in godrnjal, vse to pa gotovo nič ne prispeva k zadovoljstvu.

„Opazujte otroke, ko se prvič srečajo. Dokler se ne začutijo, bodo morda malce plašni, toda hitro bodo prijatelji. Zakaj? Ker si nagnosko

zaupajo!“ pravi Dyer, ko odraslim po zgledu otrok priporoča, naj imajo več zaupanja do drugih v medsebojnih odnosih, če želijo od tega imeti več veselja, zadovoljstva, pa manj napetosti in težav. Ne gre za neumno, neomajno zaupanje, temveč za ublaženo nezaupanje na sploh, ki postaja tako značilno za sodobnega odraslega posameznika.

Poskusite! Morda ima psiholog tu in tam kaj prav; nobenega drobca sreče ne gre zavreči!

Vedrina in sproščenost sta otroku naravna, odrasli si ju morajo ponovno pridobiti. (Foto: MiM)

Ostareli in seks

Sadovi ljubezni tudi na ostarelih ljudeh ne vene

Novejša študija o spolnosti starejših, izvedli so jo v ZDA, kjer sploh radi delajo vsakovrstne študije, je pokazala, da je treba v podobi, kakršno imamo o tem vprašanju, marsikaj spremeniti.

Raziskovalci so natančneje povprašali 800 ljudi, starih od 60 do 91 let, o njihovem odnosu do spolnosti. Študija je pokazala, da je pretežna večina ostarelih še spolno aktivnih, kar 93 odst. je bilo takih, ki so povedali, da jim je spolnost še pri srcu. Četudi so raziskovalci spolno aktivnost vzeli precej na široko, je ugotovitev presenetljiva, saj je v nasprotju s prevladajočim mnenjem, češ da je s spolnostjo na stara leta povsem konec.

Študija je pokazala tudi, da današnji ostareli kažejo več razumevanja in manj nestrpnosti do različnih pojavov, povezanih s spolnostjo. Golota se jim v večini ne zdi nekaj slabega. Zanimivo je tudi to, da so raziskovalci ugotovili, da ostareli četudi morda res poredkeje, pa zato toliko bolj brezskrbno uživajo zadnje sadove spolnosti. To pripisujejo temu, da so razbremenjeni ostalih tegob in težav.

Končna ugotovitev: spolnost z leti ne umira, ostaja sestavni del človekovega življenja, kot je ves čas zrelosti bila.

VAŠA ZGODBA

DOGODEK NA JASI

Starejši pri nas na vasi menijo, da je šport kmečki mladini škodljiv, če ne vsaj neprimeren. Mulci pa smo se kljub temu odločili, da ne bomo poslušali preperle ljudske modrosti, in smo si začeli urejati igrišče za košarko. Nekje smo dobili star koš brez dna, ga s srobotom privezali na primerno drevo na robu gozdne jase in imeli smo svoj mali športni raj.

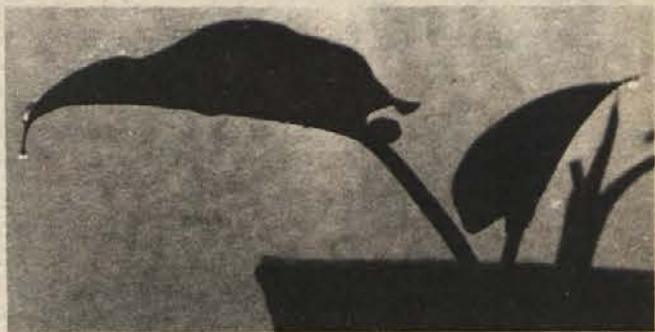
Doma smo se izgovarjali, da hodimo v gozd nabirat gobe, kostanj, kar smo včasih tudi res naredili. Tako smo imeli na svojem igrišču mir.

Neko nedeljo, ko smo zaradi velike vročine na svojem igrišču ležali v senci, smo zagledali dva moža, kako se prihuljeno plazita po gozdu. Sledili smo jima. Sedela sta v grmovju, šepetala in na nekaj čakala. Kmalu smo odkrili, kaj.

V gozd je priskakljala srna. Počila je puška, srna je poskočila in se zgrudila na tla. Prizor je bil še bolj žalosten, ko je na jasio prijal mladiček in se z gobčkom dotikal mrtve matere. Divja lovca sta plen odvela, nam pa je bilo hudo pri srcu.

Poslej na našem igrišču ni bilo več tako. Za drobci manj veselja smo imeli na prizorišču naših iger.

DAMJAN

NUDIST

V veseli družbi smo se pogovarjali, kaj pomeni beseda nudist. Pa se je oglašil najstarejši: „Jaz sem pa enkrat bil nudist!“ na prigovarjanje družbe je možakar moral povedati svojo zgodbo.

„Bilo je v začetku septembra 1944 v Savinjski dolini. Spremljal sem politikomisarja na sestanek v neko kmečko hišo. Medtem ko so tovariši razpravljali, sem jaz dobil dve uri prostega časa. Bilo je vroče, pa sem legel na mlatilni pod v dišečo, mehko otavo. O, kako mi je spanec vlek oči skupaj, toda kaj, ko me je po telesu zbadalo, grizlo, srbelo. Saj veste, kjer je puška, je tudi uška! Torej sem se slekel do golega, da sem bil ves tak kot pravkar rojen, če seveda odmislim, da čevljev zaradi varnosti nisem sezul. Zdaj se naj pasejo uši po sami obleki, sem si mislil.

Takrat pa je na pod prišlo dvajsetletno dekle, lepo kot jutranje sonce. V eni roki je imela kratec domačega kruha, v drugi pa steklenico domačega jabolčnika. Oboje sem v partizanih zelo pogrešal, mislim kruh in jabolčnik. Ves vesel sem že hotel stopiti dekletu naproti in jo pozdraviti, saj sem vedel, da so dobrote namenjene meni. Vstal sem, takrat pa... dekle krikne, zavpije in kar odneslo jo je s poda. Žal, z njo sta šla tako kruh kot jabolčnik.

Klical sem dekle, naj se vrne, da ji ne bom nič žalega storil, pa se niti oglašila ni, kaj šele pokazala.

Jezen, ker sem bil ob počitek in dobrote, sem se spravljal nad uši. Trl sem jih z naslodo, živalce šmentane, ki so me spravile ob sen in jedačo.

Sklenil pa sem tudi, da ne bom nikoli nudist!“

DAMJAN

MARJAN BREGAR

ILIR SE VRAČA

Film pred Kenovimi očmi se je dokončno pretrgal.

Sonce je že visoko prediralo oblake, ko se je slednjič spustil v hosto pod poseko, sprva trdno, nato vedno bolj živahno je meril pot v dolino.

Stal je slednjič nedaleč od vasi, ob podrtiji, ki naj bi bilo človeško bivališče. Sklonil se je pod podbojem, pritisnil na trhle duri.

„Kdo je?“ je iz zatohle notranosti hripavo zadonelo.

Ken je stopil korak, dva naprej v polmrak koč. Razgledal se je. Pojava, ki je iz kota strmela vanj, vsekakor ni zaslužila imena človek. Drobno bitje, skuštrano, razcefrano, z ogljenimi, mišji očmi, z brezzobimi usti...

„Koga vidim!“ Hripavi glas je postal za las prijaznejši.

„Setra!“ je zaklical Ken veselo. Bil je srečen, da vidi nekoga po toliko dneh samote. In bil je še posebno srečen, da vidi staro tetko Setro, ki je bila edini človek na svetu, ki je kdaj pa kdaj potrkal na vrata koč v gorovju. Edini človek tudi, ki je vedel za skrivnost knežjih potomcev...

„Zrasel si, kujon,“ je mežikala vanj Setra. „Kaj te je prineslo?“

„Oče je umrl,“ je dejal Ken kratko. „V dolino odhajam.“

Setra je molčala. Preveč smrti je videla v svojem življenju, da bi se ob tej mogla obvladati. Pozorno je zrl mladeniča pred seboj in brala s svojimi predirnimi očmi z mladega obraza, kam in po kaj odhaja...

V Gradišče, da masčuje smrt deda, da se masčuje tudi za njeno nesrečo.

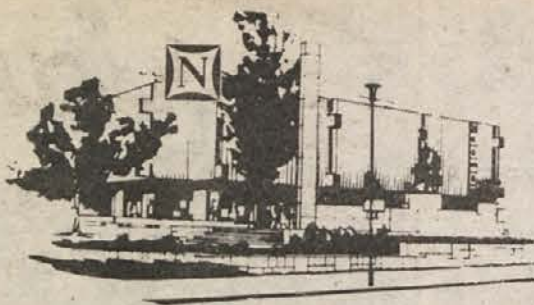

Marsikatera gospodinja je že spoznala prednosti mikrovalovnega kuhanja.

ker elektronske pečice z mikrovalovnim kuhanjem štedijo čas in energijo ter nudijo užitek pri pripravi hrane za vso družino.

MIKROVALOVNE PEČICE EI NIŠ

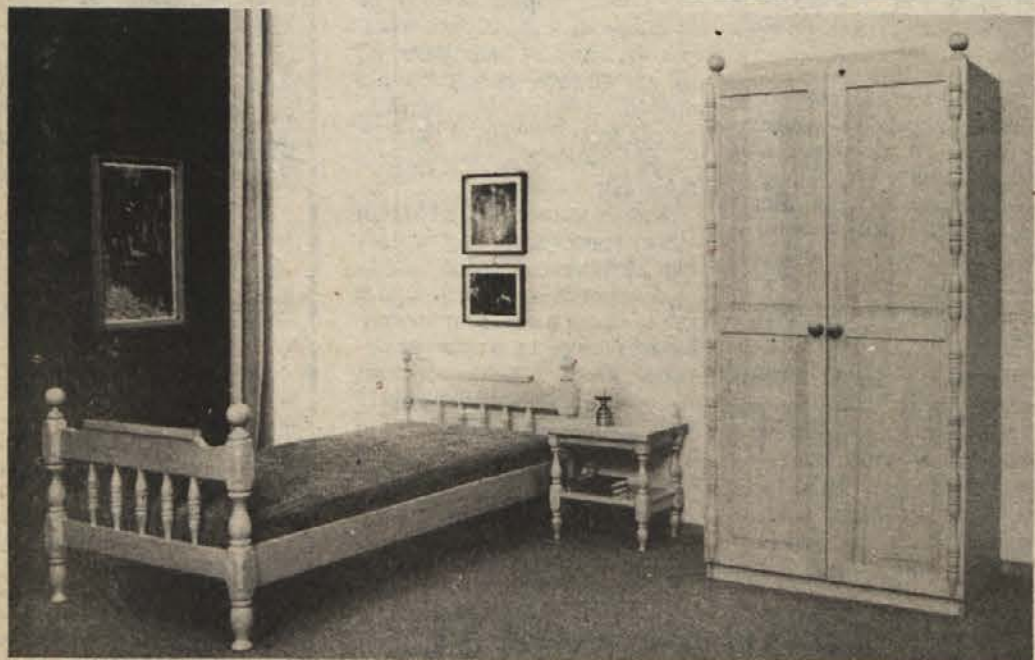
prodaja

VELEBLAGOVNICA
namo
KOČEVJE

Vabimo vas na ogled, prodajalci pa vas bodo seznanili z načinom uporabe in velikimi možnostmi za pripravo pestrih obrokov v kateremkoli času in za kakršno koli priložnost.

STRUŽENO POHIŠTVO

Naraven les s svojo strukturo in barvo daje toplino in svojsko prijetnost struženemu pohištvo, ki z bogato obliko sprošča in osvobaja človeka v domačem ambientu. Struženo pohištvo s svojimi razkošnimi oblikami in dimenzijami poudarja trdnost in trpežnost, z barvami pa nam pomaga pri usklajevanju in poživitvi prostora.

Struženo pohištvo, ki zajema omare in postelje z nočnimi omaricami, s svojo uporabno funkcijo omogoča prilagajanje prostoru po širini in višini ter namenu. Služi nam lahko za vsakdanji počitek, prijeten oddih na dopustu, vikendu ali hotelu.

Struženo pohištvo je izdelano iz prvovrstnega masivnega smrekovega lesa, površinsko obdelano v naravni barvi lesa ali z lužili in lakirano s prozornim nitrolakom v pol mat izvedbi.

PRODAJAJO V POSLOVALNICI LIP BLEED NA REČICI, tel. 064/77-161, IN ŠTEVILNIH TRGOVINAH S POHIŠTVOM

**lip
bled**

lesna industrija

64260 bled ljubljanska c. 32
telefon: 064-77661
telegram: lip bled
telex: 34 525 yu lipex

NOVO MESTO

SGP „PIONIR“,
NOVO MESTO
KETTEJEV
DREVORED 37

RAZPISUJE
PRODAJO

RAZNIH RABLJENIH
PISALNIH IN RAČUN-
SKIH STROJEV

Javna prodaja bo 19. maja
1981 ob 10. uri v prostorih
SGP „Pionir“, Novo mesto,
Kettejev drevored 37.
362/20-81

ISKRA IEZE
LJUBLJANA
TOZD HIPOT
SENTJERNEJ

Vabimo sodelavce iz okolice
Novega mesta, Šentjerneja,
Krškega in Brežic za sestavljanje
potencimetrov na domovih.

Svoje naslove sporočite v
kadrovsko službo TOZD HI-
POT Šentjernej, kjer lahko
dobite še dodatne informacije.

356/20-81

»Dolenjski list«
v vsako družino

HITRO, ENOSTAVNO, POCENI!

OPEKARNA ZALOG p.o.
Novo mesto, Zalog 21
tel.: (068) 21-403, 22-291

v sodelovanju z

opekarno ptuj

Za hitro in cenejšo gradnjo vam priporočamo:

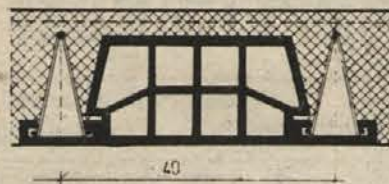
Montažne preklade

- enostavno, brez opaža, zato hitreje in ceneje,
- majhna teža, odlična izolacija,
- zagotovljena statična varnost,
- tipska proizvodnja, zato takojšnja dobava,
- primerno za premostitev okenskih in vratnih odprtih stanovanjskih in kmetijskih objektih ter za zakrivanje rolo omaric.

Montažni stropni nosilci

prednosti montažnega stropa:

- kvaliteten in cenen,
- lahek - teža nosilca samo 9 kg/tm,
- preizkušen na zahtevnih objektih,
- potresno varen,
- enostavna montaža brez opaža - podpiranje je potrebno samo na 1,5 do 2 m,
- spodnja površina stropa je v celoti opečna,
- odlična zvočna in toplotna izolacija,
- uporaben za gradnjo velikih in manjših objektov do razpona 6,5 metrov.

Poraba
za 1 m² stropa:
2,5 m nosilcev,
8 polnil in
0,08 m³ betona

Iz našega prodajnega programa vam nudimo tudi vse ostale gradbene materiale.

Zbor delegatov ZADRUŽNE HRANILNO-KREDITNE SLUŽBE V ČRNOMLJU

RAZPISUJE

v skladu s 30. členom Statuta Zadrुžne HKS dela in naloge:

VODJE ZADRUŽNE HRANILNO-KREDITNE SLUŽBE V ČRNOMLJU

Delavec, ki bo izbran, bo opravljal poleg svojih rednih del in nalog tudi dela in naloge vodje zadrुžne HKS, kar bo zahtevalo 1/3 delovnega časa (74. čl. ZDR).

Za opravljanje del in nalog vodje je lahko imenovan občan, ki izpolnjuje poleg zakonitih pogojev še naslednje pogoje:

1. da ima visokošolsko izobrazbo z najmanj 2 letoma delovnih izkušenj;
2. da ima višjo šolsko izobrazbo z najmanj 4 leti delovnih izkušenj;
3. da ima srednješolsko izobrazbo z najmanj 6 leti delovnih izkušenj;
4. da ima strokovne ter ustrezne družbenopolitične in moralne lastnosti in organizacijske sposobnosti. Za vodjo je lahko imenovan tudi delavec članice - ustanoviteljice HKS, ki opravlja določene posle za službo in bo ta dela in naloge lahko opravljal zraven svojega dela pri članici službe.

Izbrani kandidat bo imenovan za dobo 4 let.

Kandidati naj svojo vlogo z dokazili pošljejo na KIT Kmetijsko zadrugo Črnomelj z oznako „Razpisna komisija HKS“. Rok sprejemanja prijav je 15 dni po objavi. Kandidati bodo o izbiri in sprejemu sklepa o imenovanju na zboru delegatov obveščeni v roku 30 dni.

360/20-81

NOGOMETNI KLUB OLIMPIJA LJUBLJANA

prireja

največjo tombolo v Sloveniji,
imenovano

SUPER TOMBOLA

Nedelja, 17. maja 1981 ob 14. uri
Ljubljanski hipodrom v Stožicah

Vrednost dobitkov je

300 MILIJONOV S DIN.

Izžrebano bo 150 tombolskih
in 350 drugih dobitkov.

Tombolski dobitki

10 avtomobilov: golf, zastava 101 - 3 avtomobili, 125-P, 126-P - 3 avtomobili, škoda 120 in 11 avtomobilov zastava 850, traktor, kosilnice, kurilno olje, cement, barvni in čb. TV - aparati, mopedi, kolesa, jadrnica S-425, pralni stroji, pomivalni stroji, hladilniki, smuči, komplet avtomobilskih gum, jadrna deska, ure Darwil-Quartz, radio kasetofon itd.

Dobitniki avtomobilov so dolžni plačati zvezni, republiški in občinski davek.

Predprodaja tombolskih tablic po 75 din je v kiosku OLIMPIJE pred Figovcem in v prodajnih kioskih TOBAK v Sloveniji in Ljubljani.

Na dan tombole je predprodaja tombolskih tablic na hipodromu v Stožicah od 10.30 ure dalje. Poskrbljeno bo za dobro jedajo in pijačo.

365/20-81

TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA „DJURO SALAJ“ KRŠKO - TOZD TRANSPORT

objavlja

prosta dela oz. naloge za:

1. POMOČ PRI OPRAVLJANJU PREMICALNIH NALOG (premičak na industrijskih tirih) - za 3 delavce

Pogoji:

- končana osnovna šola
- 2 meseca delovnih izkušenj
- odslužen vojaški rok
- delo v treh izmenah
- možnost priučitve

2. RAZKLADANJE PREMOGA za 2 delavca

Pogoji:

- končana osnovna šola
- 2 meseca delovnih izkušenj
- odslužen vojaški rok
- delo v treh izmenah

Navedena dela oz. naloge so za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in s poskusnim delom 3 mesece. Pismene prijave sprejema kadrovska služba DO 15 dni po objavi.

Kandidati bodo pismeno obveščeni o izidu izbire v 30 dneh po izteku roka za sprejemanje prijav.

358/20-81

NOVOMONTAŽA
NOVO MESTO

OBJAVLJA
prosta dela in naloge

1. REFERENTA POSEBNE FINANČNE SLUŽBE
2. VODJE DEJAVNOSTI VODOVODA
Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še posebne pogoje.
pod 1: ekonomski tehnik in 3 leta ustreznih delovnih izkušenj;
pod 2: ing. strojništva (energetik ali druga primerna usmeritev) ali strojni tehnik in 3 oziroma 5 let delovnih izkušenj. Zaželeno je, da ima kandidat strokovni izpit oz. možnost opravljanja, ni pa pogoj.
Prijave zbira splošna služba v roku 15 dni po objavi.
368/20-81

„TREGRAD“
trebanjsko gradbeno podjetje
TREBNJE

razpisuje

JAVNO LICITACIJO za prodajo osnovnih sredstev

1 KOMBIBUS IMV z dieselskim motorjem letnik 1976, moč motorja 40 KM, nosilnost vozila 1000 kg, sedežev 7+1
Licitacija bo v petek, 22. maja, ob 12. uri na dvorišču delovne organizacije „TREGRAD“ Trebnje, Kolodvorska ulica št. 1.
Ogled vozila je možen od 18. 5. 1981 dalje, od 8. do 12. ure, na istem kraju.
352/20-81

ZBOR DELEGATOV
HRANILNO-KREDITNE SLUŽBE
KMETIJSKE ZADRUGE TREBNJE

razpisuje prosta dela in naloge

Vodenje Hranilno kreditne službe

Delavec na teh nalogah ima posebna pooblastila ter 4-letno mandatno dobo, nakar je lahko po enakem postopku ponovno imenovan.
Poleg pogojev, določenih v 168. in 511. členu ZZD, veljajo še naslednji pogoji:
— visoka ali višja šola ekonomske ali pravne smeri in 2 leti delovnih izkušenj ali
— srednja šola in najmanj 6 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
Od kandidatov pričakujemo, da so v svoji dosednji praksi dosegli ustrezne organizacijske vodstvene uspehe in da imajo pravičen odnos do samoupravljanja.
Kandidati naj pismene vloge z dokazili o strokovni usposobljenosti in kratkim življenjepisom pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov Hranilno-kreditna služba pri Kmetijski zadrugi Trebnje, Baragov trg 3, za razpisno komisijo.
Pismeno obvestilo o izbiri bodo kandidati prejeli v 30 dneh po izteku razpisnega roka.
355/20-81

RAZPISNA KOMISIJA OZD MIZARSKO PODJETJE „HRAST“, ŠENTLOVRENC,
68212 Velika Loka,
razpisuje prosta dela in naloge

1. INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA – DIREKTORJA OZD

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
— da imajo srednjo oz. višjo izobrazbo lesne, organizacijske ali ekonomske smeri,
— da imajo 10 let prakse, od tega 5 let na vodilnih delovnih mestih,
— da so moralno-politično neoporečni,
— da so predložili program razvoja.

2. ADMINISTRATIVNEGA TEHNIKA

Pogoji:
— 4-letna administrativna šola,
— najmanj 1 leto delovnih izkušenj,
— 3-mesečno poskusno delo.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa Komisiji za razpis pri Mizarskem podjetju „HRAST“, Šentlovrenc.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po dnevu razpisa.
361/20-81

Gorjanci

AVTOPROMET, GOSTINSTVO IN TURIZEM

NOVO MESTO - STRAŽA

vabi k sodelovanju

VEČJE ŠTEVILO AVTOMEHNIKOV ZA VZDRŽEVANJE AVTOBUSOV IN TOVORNIH VOZIL
2 AVTOKLEPARJA
2 AVTOELEKTRIKARJA
VEČJE ŠTEVILO VOZNIKOV V TOVORNEM PROMETU
VOZNIKE AVTOBUSOV
VEČ NATAKARJEV
SNAŽILKE ZA TOZD GOSTINSTVO IN DELOVNO SKUPNOST.

Pogoji so naslednji:

- Delavec avtomehanic mora imeti končano poklicno šolo za naziv avtomehanic.
- Delavec avtoklepar mora imeti končano poklicno šolo za naziv atoklepar.
- Delavec avtoelektrikar mora imeti končano poklicno šolo za naziv avtoelektrikar.
- Delavec voznik tovornjaka mora imeti vozniški izpit C in E kategorije in najmanj eno leto delovnih izkušenj na težkih tovornih vozilih.
- Delavec voznik avtobusa mora imeti vozniški izpit „D“ kategorije in je lahko začetnik.
- Delavec natakarkar mora imeti končano gostinsko šolo za naziv KV natakarkar.
- Delavka snažilka ima lahko nedokončano osnovno šolo.

Za vse delavce velja splošni pogoj: odslužen vojaški rok in trimesečno poskusno delo.
Osební dohodek je zagotovljen po določenih pravilnika o delitvi osebnih dohodkov.

Ponudbe z dokazili dostavite kadrovski službi podjetja v Straži.
Objava prostih del in nalog velja 15 dni po objavi.

Odbor za delovna razmerja
359/20-81

„KRKA“, tovarna zdravil
n. sol. o. Novo mesto
Cesta herojev 45

PONOVNO OBJAVLJA
prosta dela in naloge

1. OBRATNIH VZDRŽEVALCEV
ELEKTRIČARJEV IN
ELEKTROMEHNIKOV
2. 40 DELAVCEV PROCESNIČARJEV
3. TEHNIKA – VODJE LINIJE
4. TEHNOLOGA – RAZISKOVALCA
za delo v novih sodobnih obratih.

Pogoji:

- pod 1. — kvalificirani elektromehaniki in električarji,
- pod 2. — končana osnovna šola ali vsaj šest razredov osnovne šole,
- pod 3. — končana srednja kemijska šola,
- pod 4. — diplomiran inženir kemije.

Poseben pogoj:

Zaradi troizmenskega kontinuiranega dela lahko ta dela opravljajo le moški z odsluženim vojaškim rokom

Kandidati naj pošljejo svoje ponudbe v roku 15 dni od dneva objave v kadrovsko službo Krke.
366/20-81

PIONIR

SGP „PIONIR“ – TOZD TOGREL
LESKOVEC PRI KRŠKEM

razpisuje prosta dela in naloge

1. DVEH KV ZIDARJEV
2. KV KLJUČAVNIČARJA z atestom elektrovarilca

Pogoji: končana šola ustrezne smeri in odslužen vojaški rok.
Nastop dela je možen takoj. Poskusno delo traja dva meseca.
Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 15 dni po objavi. O izbiri kandidata bomo ponudnike obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.
354/20-81

KROJAŠKO PODJETJE
TREBNJE

razpisuje prosta dela in naloge

INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA

— DIREKTORJA PODJETJA

Kandidati morajo poleg z zakonom predpisanih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- morajo biti visoko ali kvalificirani delavci oblačilne stroke z najmanj 10-letno prakso, od tega najmanj 3 leta na vodilnem mestu
- poleg navedenih pogojev morajo kandidati imeti ustrezne moralnopolitične vrline in delovne ter organizacijske sposobnosti.

Ponudbe z ustreznimi dokazili in opisom dosedanjega dela pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:
Razpisni komisiji pri Krojaškem podjetju Trebnje z oznako na ovojnici: „Razpisna komisija“.
353/20-81

„NOVOTEHNA“, trg. podjetje na debelo in drobno, p. o. Novo mesto, Glavni trg 11
Komisija za delovna razmerja

objavlja
proste naloge in opravila

1. AVTOMEHNIK – za Avtomobilski servis Trebnje – 2 mesti
2. PRALEC AVTOMOBILOV – za Avtomobilski servis Trebnje – 1 mesto

POGOJI:

- pod 1) KV avtomehanic, 1 leto delovnih izkušenj, poskusno delo 3 mesece;
- pod 2) NK delavec, 1 leto delovnih izkušenj, poskusno delo 3 mesece.

Kandidati naj pošljejo pismene prošnje v roku 15 dni po objavi na naslov delovne organizacije.
Delo se združuje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
367/20-81

LICITACIJA

METALNA, strojogradnja, konstrukcije in montaža
Maribor TOZD Tovarna gradbene opreme n. sol. o. Senovo

objavlja na podlagi sklepa delavskega sveta TOZD licitacijo naslednjih rabljenih osnovnih sredstev:

1. SKOBELJNI STROJ	26.000,00 din
2. KROŽNA ŽAGA	590.000,00 din
3. KNJIŽNI STROJ	50.000,00 din

Licitacija bo 19. 5. 1981 ob 10. uri v prostorih konstrukcijskega obrata. Licitacija bo ustna.

Pravico do licitacije imajo vse pravne in fizične osebe, ki položijo 10-odstotno varščino od začetne cene. Varščina se plača neposredno pred licitacijo. Navedena osnovna sredstva je treba plačati in prevzeti v petih dneh po dnevu prodaje. Ogled je možen uro pred začetkom licitacije.
357/20-81

BI RADI VEDELI

ŠE KAJ VEČ

O SVOJIH DOMAČIH KRAJIH?

naročite se na

»Dolenjski list«

N A R O Č I L N I C A

Podpisani(a)
Kraj, ulica
Poštna številka

(lastnoročni podpis)

Naslov izpolnite s tiskanimi črkami in podpisano naročilnico izrežite ter prilepite na dopisnico ali pa pošljite v ovojnici na naslov:
DOLENJSKI LIST p. p. 33, 68001 NOVO MESTO

ZAHVALA

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 56. letu starosti zapustil dragi brat

MILAN REBA

iz Dol. Lokvice 16 pri Metliki

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, delovni organizaci Beti Metlika, Zvezi borcev Lokvica, sosedom in znancem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Lepa hvala zdravniškemu osebju internega oddelka novomeške bolnice, posebno dr. Jembrekovi, ter godbi. Lepo se zahvaljujemo tudi župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: sestri Marija in Marta z družino

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 30. aprila do 6. maja so v novomeški porodnišnici rodile: Jožica Vovko s Potovega vrha - Roberta, Božica Jambrej iz Mihoviče - Marijo, Stanka Markelj iz Hrastja - Darijo, Marija Ravbar iz Jurke vasi - Majo, Bojana Kern iz Jelenka - Damjano, Jana Ule iz Trebnjega - Uroša, Milena Žagar z Muhabera - Simona, Fani Bojanc iz Dolenje vasi - Jožeta, Marija Količar iz Gornjega Maharovca - Nata-

šo, Gordana Bilič iz Črnomlja - Majo, Darinka Šterk iz Velike Lahnje - Dušana, Danica Filipaš iz Brihovega - Nenada, Antonija Skerbiš z Mirne - Uroša, Marija Praznik iz Ločne - Suzano, Nada Kozan iz Črnomlja - Boruta, Jožica Brulc iz Gabrja - Boštjana, Martina Ivčič iz Dobruške vasi - Tanjo, Jožica Campa iz Gotne vasi - Blaža, Anica Leščanec iz Metlike - Gregorja, Nada Simonič iz Drašičev - Stanka, Milena Lunder iz Vrhtrbnjega - deklico, Slavka Vide iz Gornje Brezovice - deklico, Ana Jurinčič iz Mišincev - dečka, Ljuba Perko iz Prapreč - dečka, Marija Kirar iz Zavinka - dečka. CESTITAMO! č

ZAHVALA

V 84. letu je prenehalo biti srce

MARIJI BRATKOVIČ

Žnedarjevi mami
iz Mihovega 12

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom ter vsem, ki ste ji darovali vence in cvetje. Hvala tudi ZB Šentjernej, kolektivu Šmarješke Toplice in KPD Ljubljana. Vsem, ki ste jo spremlili na zadnji poti, še enkrat iskrena hvala.

Vsi njeni

**»Dolenjski list«
v vsako družino**

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža

JANEZA REŽKA

z Radovice pri Metliki

se najlepše zahvaljujem sorodnikom, znancem, prijateljem in vaščanom za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in vence ter vsem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti. Lepo se zahvaljujem zdravstvenemu osebju novomeške bolnice in osebju ZD Metlika za požrtvovalno pomoč med pokojnikovo boleznijo, še posebej Gasilskemu društvu Radovica, ZB NOV za poslovilne besede, pevkam ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoča: žena Ana z otroki in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše mame, sestre, babice in prababice

MARIJE ČRNE

Dobravica 16

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, vaščanom, znancem, prijateljem in zdravstveni službi Šentjernej. Še posebej se zahvaljujemo sestri Jožici Vrstovšek, ki je neutrujeno obiskovala našo mamo. Iskrena hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje, podarili vence in cvetje in spremlili pokojno na zadnji poti. Še enkrat vsem najlepša hvala!

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, sestre in svakinje

MARIJE ČEŠAREK

se zahvaljujemo dr. Klunovi za zdravljenje, dekanu Dobrovoljcu za pogrebni obred in vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali in nam stali ob strani v težkih trenutkih. Še posebej se zahvaljujemo sosedu Mariji za njeno pomoč. Iskrena hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami, nam izrazili sožalje, pokojnici darovali vence in cvetje ter se tako v velikem številu poslovlili od nje in jo spremlili na zadnji poti.

Žalujoči: sin Pavel z družino, hčerka Stanka, sestri Ela in Nežka, brata France in Jože in ostalo sorodstvo

Nemška vas, Novo mesto, Kočevje
Murska Sobota, Hrovače, Otavice

ZAHVALA

Vsem, ki ste v najtežjih trenutkih ob izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

DANILO PAVLINA

iz Črnomlja

sočustvovali z nami, nam izrazili sožalje in ga v tako velikem številu spremlili k zadnjemu počitku ter mu darovali cvetje, iskrena hvala. Hvala Lovski družini Loka in Črnomelj, Ribiški družini, govornikom in vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri pogrebni slovesnosti.

YSI NJEGOVI

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je zapustila naša draga mamica, hči in sestra

KRISTINA OGULIN

roj. Škof v Črešnjevcu
s Hriba pri Cerovcu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, vaščanom Črešnjevca, Cerovca in Krvavčjega vrha, še posebno pa gasilcem sektorja Semič in kolektivu semiške Iskre za pomoč v najtežjih trenutkih.

Žalujoči: sin Rajko, mama, ate, brata Tone in Jože, sestra Anica z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je zapustila naša draga žena, teta in stara mama

FRANČIŠKA NOVAK

z Muhabera 14

Iskreno se zahvaljujemo vsem znancem, sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki so nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč in nam kakorkoli pomagali, pokojni darovali vence in cvetje. Hvala tudi zdravstvenemu osebju in zdravnikom splošne bolnice v Novem mestu, ki so pokojni lajšali bolečine v zadnjih trenutkih življenja, enako tudi župniku za opravljeni obred. Še enkrat vsem iskrena hvala.

Žalujoči: mož Jože, sin Franci z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 87. letu nas je za vedno zapustil naš dragi oče, brat in praded

MARTIN ŠKOF

iz Dragomlje vasi 7

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti, mu poklonili cvetje in vence ter sočustvovali z nami. Posebej se zahvaljujemo sosedom za nesebično pomoč. Prisrčna hvala vsem družbenopolitičnim organizacijam, Društvu upokojencev, delovnim kolektivom UIS mesta Ljubljane, Vzgojnemu zavodu Janeza Levca v Ljubljani, Zavarovalni skupnosti Triglav Novo mesto, IMV Suhor, SOB Metlika, OOS Sob Metlika in še zlasti GD Dragomlja vas, Jugorje, Strmec in Vojnik pri Celju za izkazano čast. Iskrena hvala tov. Jožetu Južni, Francu Jakljeviču in Antonu Zupančiču za tople besede slovesa. Lepa hvala tudi pihalnemu orkestru iz Metlike.

Žalujoči: otroci, brat in sestri z družinami

ZAHVALA

V 20. letu starosti nas je tragično zapustil naš sin, brat in nečak

JOŽE JESIH

iz Knežine 7, Dragatuš

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, ki ste se poklonili njegovemu spominu, mu darovali toliko cvetja in vencev ter ga množično spremlili na zadnji poti in nam izrekli sožalje. Nadalje se zahvaljujemo delovni organizaciji IMV Suhor, Sindikatu in sodelavcem za denarno pomoč in cvetje ter tovarišu Francu Seliču za poslovilne besede ob odprtem grobu, še posebno pa sosedu Hodelji za nesebično pomoč. Najlepša hvala za prevoz KS Dragatuš in delovni organizaciji Sap-Viator Črnomelj za avtobus ter duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: mama Angela z možem, sestri Marija in Ivanka z družinama, stara mama, strica Matija in Jože z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 64. letu starosti nas je nenadoma zapustil naš dragi mož, oče, stric, brat svak in dedek

MIHA OBRANOVIČ

iz Volčičeve 12, Novo mesto

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam v težkih trenutkih kakorkoli pomagali sočustvovali z nami ter nam ustno ali pismeno izrekli sožalje. Hvala raznim organizacijam in vsem darovalcem številnega lepega cvetja in za denarno pomoč. Zahvaljujemo se za spremstvo s praporom Društvu upokojencev Novo mesto, tov. Hrovatino za govor pri odprtem grobu, pevcem za zapete žalostinke, patru za opravljeni obred in vsem, ki ste pokojnika spremlili v tako velikem številu k zadnjemu počitku. Posebno zahvalo smo dolžni družini Jakše za nesebično pomoč.

Žalujoči: žena Anica, sinova Igor, Marjan z Zlato in malo Milo ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po hudi in dolgi bolezni nas je nepričakovano v 65. letu starosti za vedno zapustila naša draga žena, mama in stara mama

JOŽEFA TURK

iz Dol. Stare vasi pri Šentjerneju

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, vaščanom, znancem, prijateljem in vsem, ki ste kakorkoli pomagali, nam stali ob strani v najtežjih trenutkih, sočustvovali z nami, nam izrekli sožalje ter darovali vence in cvetje. Iskrena zahvala za pomoč pri zdravljenju zdravnikom in sestram zdravstvene postaje Šentjernej in internega oddelka bolnice v Novem mestu. Prav tako smo dolžni zahvalo pevskega zboru, župniku za opravljeni obred in vsem, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti.

Žalujoči: mož Karol, hčerki Kristina in Vida z družinama, sinovi Karol, Jože in Gustelj z družinami ter ostalo sorodstvo

vinsko cesto bi še rad dočakal

vinsko cesto bi še rad dočakal

Od bodoče posavske vinske ceste si ljudje iz vinorodnih okolišev veliko obetajo. Z njo povezujejo hitrejši napredek manj razvitih območij, zlasti razvoj kmetijstva in razmah izletniškega, rekreacijskega in kmečkega turizma, kar naj bi ustavilo naraščajoče odseljevanje prebivalstva.

V brežiški občini se vinska cesta začne na Bizeljskem, od koder je trasa speljana skozi slikovito vinogradniško pokrajino v Pišce, na Srmolje in v Zgornjo Pohanco. Od tam naprej poteka po krški občini na Zdole, na Sremič, skozi Krško in Leskovec na Veliki Trn in Rako ter se nadaljuje po sevniškem območju do Bučke, Malkovca in Tržišča do Mokronoga. Z vinsko cesto bodo povezani tudi kraji na obronkih Gorjancev od Velike Doline in Mokric ob hrvaški meji do Creine in slovite Gadove peči.

Zamisel o vinski cesti in spremljajočem razvoju njenega vplivnega območja bodo v Posavju uresničevali postopoma. Prvi koraki zanjo so napravljeni. Našla je mesto v dogovoru posavskih občin za skupno načrtovanje razvoja v novem srednjeročnem obdobju.

Občani Brežic imajo o njej že jasnejšo predstavo. Vključili so jo v družbeni plan 1981 - 1985, po naročilu občinske skupščine pa sta jo kot gospodarski in družbeni razvojni projekt obdelala Inštitut za regionalno ekonomiko in socialni razvoj IREL v Ljubljani in Projektivni biro Region v Brežicah.

Pojem vinske ceste označuje namreč veliko več kot samo posodobljeno cestno povezavo, več kot asfaltno bližnjico in vrata v svet, čeprav je za kraje ob njej tudi to zelo pomembno. Z vinsko cesto, kakršno poznajo na primer sosede v Avstriji in Italiji, mora zažveti celotno vplivno območje.

V brežiški občini zavzema to tretjino celotne površine in skoraj 80 odstotkov površine nerazvitih krajevnih skupnosti. Na tem območju živi 6 tisoč prebivalcev. Več kot polovica se jih preživlja s kmetijstvom, ki je na tem območju prevladujoča gospodarska panoga.

Individualnih kmetij je 962, od tega 167 zaščitenih in 43 preusmerjenih. Zemljišča zasebnih kmetov so zelo razdrobljena. To je značilno za vso občino, ne le za hribovske predele. V teh krajih se zmanjšuje število kmečkih gospodinjstev, ker mladina odhaja ali pa išče zaposlitev v bližini. Mladih gospodarjev je vedno manj. Kmetijstvo ni več donosno, saj zemljo večinoma obdelujejo po starem, to pa zahteva veliko delovnih rok in veliko truda.

Iz tega pridelava je zaposlenih komaj 17 odst. prebivalcev. Približno tisoč se jih vsak dan vozi na delo drugam, predvsem v Krško in Brežice in le 230 jih ima kruh v svojih krajevnih skupnostih. S tega območja je tudi največ zdomcev.

V kmetijstvu se vidno uveljavlja tudi družbeni sektor, zlasti vinogradništvo. Tako ima na primer Slovin na Bizeljskem 165 hektarov vinogradov in 20 hektarov v Pišcah. Druge gospodarske dejavnosti so zelo skromne. Mednje sodita obrat Iskrine Ele iz Novega mesta in obrat Šešira iz Škofje Loke na Bizeljskem ter Rudnik glin in peska v Globokem.

Ljudje bi radi ostali doma. Zavedajo se možnosti za hitrejši razvoj območja na obrobju Kozjanskega, zato pritiskajo na izgradnjo vinske ceste. Starejši ljudje se nič manj ne navdušujejo zanjo kot mladi rod in tudi priletni možaki upajo, da bodo dočakali čas, ko bo ta cesta prinesla v njihove kraje novo življenje. Zato izjava „vinsko cesto bi še rad dočakal, preden umrem“ med starejšimi krajanji ni nobena redkost.

Ljudje so pripravljene marsikaj žrtvovati za njo. To so že nekajkrat dokazali. Prvič takrat, ko so vinski cesti utirali traso z Bizeljskega na Pišečko, potem spet iz Pišec proti Srmoljam in nazadnje od Srmolje do Volčjega. Na srečanju s partizanskimi kurirji za svoj krajevni praznik 27. april v Volčjem Sromljani letos niso skrivali navdušenja in ponosa nad opravljenim delom. Za začetni odsek makadamske ceste Sromlje - Volčje - Zgornja Pohanca so razen tisočev delovnih ur prispevali krajanji tudi velik denarni delež. Zbrali so 441 tisoč dinarjev in pridobili pomoč delovnih kolektivov ter občinskih skupščin iz Krškega in Brežic. Vsota se je tako povzpela na 811 tisočakov, z delovnimi urami vred, s traktorskimi in drugimi prevozi pa je njihov delež še mnogo večji. Zato trdno upajo, da bo pripravljenost in delovna zagnanost prebivalcev naletela na odziv širšega okolja, predvsem občine, interesnih skupnosti in delovnih kolektivov.

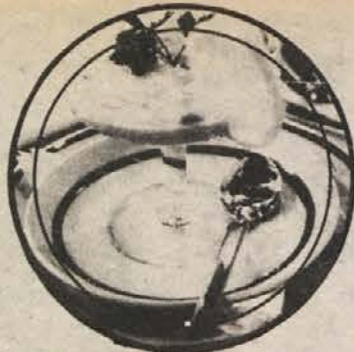
Območje ob vinski cesti na ozemlju brežiške občine ima še velike možnosti za razvoj sodobnega vinogradništva, za razvoj sadjarstva, živinoreje, gozdarstva, kmečkega turizma in izkoriščanje zemeljskih bogastev - peska in glin.

JOŽICA TEPPEY

okraski počez

Če bo vreme naprej tako muhasto, potem tudi poleti brez puloverja zjutraj ali ob večerih ne bo šlo. Morda boste sami napletli zase in zanj kaj takega, kot kaže slika? Na svetli podlagi okraski počez v rdeči in črni barvi so letos zelo v modi.

Kuha PETER BEVC

sladkorna dieta

V Sloveniji ima sladkorna bolezen več kot 18.000 ljudi. Med zdravili za to tegobo je še vedno na prvem mestu dieta, torej pravilna in ustrezna prehrana. Priporočajo veliko zelenjave ter malo močnatih jedi. Objavljamo nekaj jedilnikov.

I. menu

Kosilo
goveja juha z jajcem
kuhana govedina
slan krompir
radič s fižolom
2 dl cvička
črni kruh, 5-8 dkg

Večerja
pečene ribe po tržaško
radič s krompirjem
črni kruh, 5-8 dkg

II. menu

Kosilo
Kostna juha z ribano kašo
sekljani zrezek
zelenjavni riž

pesna solata
pomaranče

Večerja
perutninska rižota
zelena solata
jabolčni kompot

III. menu

Kosilo
fižolova juha
svinjska ali telečja jetra,
naravno pečena
polenta
mešana solata
grenka turška kava

Večerja
govedina v solati s trdo
kuhanim jajčkom
palačinke z limono

IV. menu

Kosilo
goveja kostna juha z rezanci
dušeno goveje srce v lovski omaki
zelnata solata s krompirjem
kompot iz suhih sliv

Večerja
ocvrt sir s tatarsko omako
bela kava
rezina črnega kruha

V. menu

Kosilo
zelenjavna juha
sekely golaž
slan krompir
jabolko, polnjeno s skuto

Večerja
makaronovo meso
zelena solata
sadni jogurt

VI. menu

Kosilo
ješprenčkova juha
perutninski ragu
masleni žličniki
mešana solata

Večerja
zelnate krpice
planinski čaj z limono

VII. menu

Kosilo
zelenjavna enolončnica
skutina torta
kava

Večerja
piščančev paprikaš
fižolova solata

VIII. menu

Kosilo
špinačna juha
čufci v paradiznikovi omaki
pire krompir
jabolka

Večerja
bela kava
8 dkg sira (trapist, gavda)
črn kruh

IX. menu

Kosilo
korenčkova juha
telečji zrezek, naravno pečen
pražen krompir
mešana solata

Večerja
goveji golaž
dušena jabolka

X. menu

Kosilo
jetna kremna juha
pusta svinjska pečenka
zelenjavna prikuha
zelje v solati

Večerja
ocvrti caneloni ali mesna palačinka
solata berivka

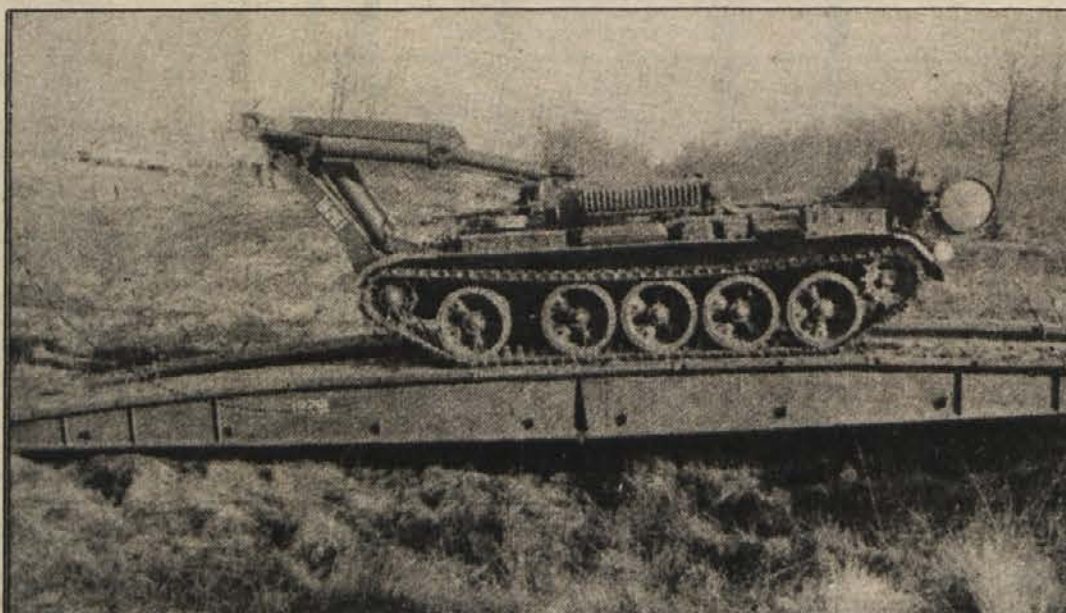
podaljšana soba

Balkoni so pri nas večinoma neizkoriščeni. Na njih odlagajo stare omarice, morda postavijo star stol, če bi se komu ravno zahotelo gledati čez ograjo. Za lepim cvetjem ob balkonski ograji se običajno skriva ropotija. Zakaj le? Mar ni prav vsak prostorček dragocen? Zakaj ne bi tal oblekli z leseno oblogo, pospravili kramo in ob lepimi mizi udobno sedeli in uživali naravo? Tudi senčnik ni tako velik strošek, da ga je ne zmogli.

VOJAŠKI KOTIČEK

JURIŠNI MOSTOVI

Jurišni mostovi so v bistvu specialni tanki, ki imajo namesto topovske kupole in topa posebne naprave za hitro premagovanje različnih ožjih ovir. Skratka, gre za posebej konstruiran most, ki ga tank prenaša na hrbtu, s pomočjo hidravličnih naprav pa voznik čez oviro spusti enega ali več delov mostu, ki so med seboj povezani. Prek njih potem peljejo drugi tanki in vozila. Potem ko je čez oviro prešla vsa kolona, tank — če mu tako lahko rečemo — preprosto „zgrne“ most, si ga naloži na hrbet in odpelje dalje. Delo seveda zelo hitro opravi.

Prve jurišne mostove so uvedli v vojski Britanci že pred koncem prve svetovne vojne, torej takrat, ko se je v vojskah množično pojavljala motorizacija. Prvi tak njihov most je imel le majhne možnosti, saj je premostil le do 8 metrov široke ovire. Že pred drugo svetovno vojno pa so jurišne mostove konstruirale in imele skoraj vse armade, še posebej tiste, ki so

imele številna okepana in druga vozila. Z uvajanjem lansirnih in jurišnih mostov ter z uvajanjem amfibijskih vozil se je močno povečala manevrska sposobnost kopenskih enot. Tempo napadnih operacij se je močno

povečal.

V drugi svetovni vojni so jurišni mostovi na vseh frontah prišli v poštev za hitro obvladovanje različnih ovir. Dolžina tako postavljenih mostov se je povečala vse do 15 metrov, teža, ki

so jo taki mostovi lahko sprejeli, pa se je gibala okrog 30 ton. Torej so prek jurišnih mostov lahko zapeljali le lažji tanki.

Po drugi svetovni vojni so vzporedno z razvojem tankov in vse večjim uvajanjem vozil (danes so armade do 90 odstotkov na kolesih) razvijali tudi nove jurišne mostove, take, ki bi lahko sprejeli srednje težke pa tudi težke tanke in vozila ter premostili tudi večje ovire. Tako smo dobili po vojni vrsto jurišnih mostov, ki lahko premoste dvajset in več metrov široke ovire, vzdržijo pa tudi do 70 ton težke tovor ali tanke. Konstruirani so tako, da s takim mostom lahko ravna le en ali največ dva člana posadke, postavijo in poberejo ga v zelo kratkem času. To omogočajo specialne hidravlične naprave, s katerimi voznik ravna s preprostim premikanjem sistema ročic.

Konstrukcije jurišnih mostov so dokaj različne. Šasije so v bistvu enake, konstrukcija mostu pa eno-, dvo- in tridelna. Največ težko lahko prenese enodelna konstrukcija, toda take so tudi najkrajše. Tak je denimo britanski jurišni most-tank centurion, ki lahko prenese težo do 70 ton in z enim članom posadke premosti oviro, široko do 14 metrov.

Veliko več je dvodelnih jurišnih mostov. Tak jurišni most ima dva člana, ki sta med seboj povezana in zložljiva, premostiti pa je moč tudi širše ovire. Nekateri mostovi imajo celo tri med seboj povezane člene.

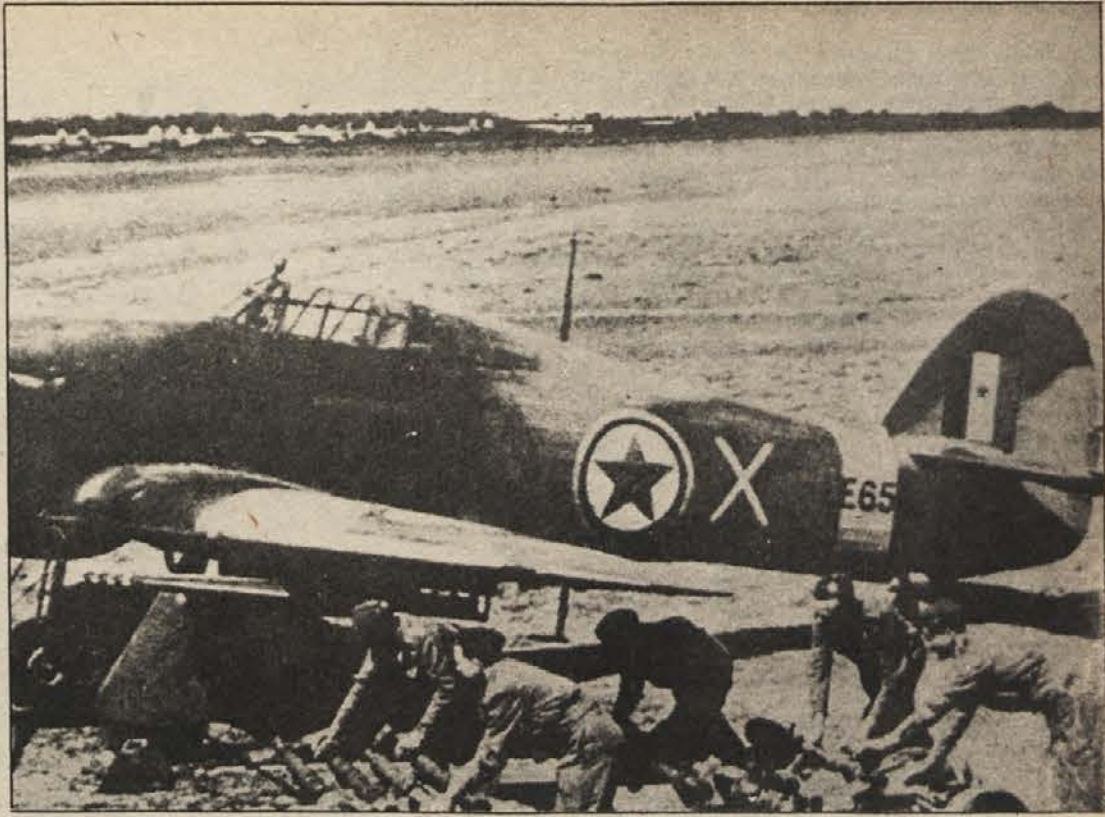
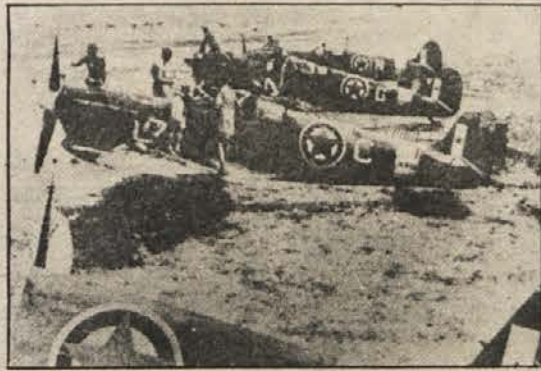
Jurišne mostove lahko zasledimo tudi v Jugoslovanski ljudski armadi, tudi pri nas bi bilo pogosto treba na hitro premostiti reko ali jarek, ki ga tank ali drugo vozilo sicer ne bi mogla obvladati.

Se nekaj podatkov o možnostih jurišnih mostov. Jurišni most, ki je postavljen na šasijo tanka M-60, lahko premosti oviro, široko do 18 metrov, in prenese tovor, težak do 56 ton. Je dvodelne pregibne konstrukcije. Za namestitev je potrebno samo nekaj minut.

V sovjetski armadi so razvili jurišni most na šasiji tankov T-34 in T-55. Oba modela lahko premostita ovire, široke do 17 metrov, in preneseta težo do 50 ton. Mostna konstrukcija je dvodelna, pregibna na sredi, ima dva koloteča, skupna širina pa je nekaj čez 3 metre.

Tridelni jurišni mostovi lahko premostijo tudi ovire do 25 metrov, vendar ima v tem primeru šasija tanka vlogo tretjega, srednjega člana. Prav zato ovira ne sme biti pregloboka, sicer je jurišni most ne bo premostil. Tak tank je na primer britanski J. ARK.

DOMISELNOST SEŽE DO NEBA

Bliža se 21. maj, dan jugoslovanskega vojnega letalstva. Za to priložnost smo izbrali nekaj domala neznanih dejstev in dogodkov iz „otročkega“ obdobja partizanskega letalstva. Ali morda veste, da je mehanična delavnica rudnika Ljubija izdelala prvo serijo partizanskih letalskih bomb, da je „štorklja“ nastopala v vlogi bombnika, da so partizanski letalci izdelovali celo bombe napalm, da so partizanski orožarji domala vsako orožje lahko „opremili s krili“?

Ko sta Franjo Kluz in Rudi Čajavec maja 1942 pristala v osvobojenem Prijedoru, na letališču Urije, nista imela nobenega orožja, če ne štejemo Čajavčevega mitraljeza. Naloga je torej bila čimprej in čim bolj oborožiti partizanska letala. V tistem času je v rudniku Ljubija začela delovati prva partizanska delavnica v okolišju. V njej je delal tudi inž. Mile Ljubičić. Letalci so se obrnili nanj. Meho, kot so rekli Ljubičiću, se je naloge razveselil. Spomnil se je, da ima dovolj vodovodnih litih cevi, ki jih je mogoče napolniti z eksplozivom in tako narediti letalske bombe. En del vžigalnika je bil vzeti iz neeksploziranih bomb, drugi pa narejen v delavnici. Vžigalnik so namestili v prednji del trupa bombe. Stabilizator je bil iz navadne pločevine, varovalke pa so bili navadni precepi. Bombe iz te prve serije so bile težke okoli 10 kg.

Na zahtevo pilotov Kluz in Čajavca pa je inž. Ljubičić izdelal tudi drugo, težjo generacijo

bomb. Tehtale so približno 20 kg. Kluzovo letalo je bilo treba opremiti tudi z mitraljezom, Čajavčeva ga je imelo. Od nekod so dobili mitraljez „šarec“, zanj izdelali posebno stojalo ter oboje montirali za zadnji pilotski sedež, ki so ga preuredili za strelca. Z bombami iz Mehove delavnice so partizanski piloti opravili 7 bojnih nalog, manjše so uporabljali za napade na kolone, težje pa za rušenje objektov. Ivica Mitračič, strelec v letalu Franja Kluz, je takole opisal eno od bojnih nalog:

„Franjo je 4. junija 1942 preletaval kolono Črne legije, ki je šla po cesti. Najprej so se vojaki razbežali, a ker smo leteli nizko, so videli oznake NDH in so nam začeli mahati v pozdrav. Ponovno so se postavili v kolono. Tedaj je Franjo usmeril letalo na čelo kolone. Medtem sem imel jaz v naročju nekaj bomb, iz katerih sem pobral varovalke. V oddaljenosti 20 metrov od prvih vojakov sem začel metati bombe. Enako je bilo v drugem in tretjem naletu. Na kolono sem zmetal 20 bomb, v tretjem naletu sem streljal tudi z mitraljezom“.

Z razvojem letalstva v NOB se je večalo tudi število specialistov, ki so oskrbovali letala. Brez iznajdljivosti pa seveda ni šlo. Tako na primer so partizanski orožarji na Krbavskem polju letalo „štorklja“ spremenili v „mali partizanski bombnik“, kot so ta umotvor ljubkovalno imenovali.

Po kapitulaciji Italije so imeli v enotah na tem območju zelo veliko malih italijanskih bomb. V letalski delavnici so izdelali nekaj kaset za te bombe, pod vsako letalsko krilo so obesili po dve kaseti. Letalce je uspešno opravilo več bojnih nalog.

V Divuljah so partizani zaplenili šolsko letalo „flit“, neoborožen dvosed za pouk akrobacij. V kratkem času so ga predelali v bojno letalo; postalo je znano kot prvi partizanski hidroavion. Sovražniki so ga imenovali „nočni fantom“, ker so ga partizani najpogosteje uporabljali ponoči, in sicer za opazovanje, prevoz pomembnih pošilk in voditeljev ter tudi za bombardiranje. Med drugim je letalo bombardiralo ponoči trdnjavo Klis.

Enote V. korpusa so septembra 1944 osvobodile Banjaluko. Takrat so na letališču Zaluženi zajele nekaj letal, veliko letalske opreme in grmado bomb. Oblikovali so partizansko eskadriljo. Mehanikom je prišlo na misel, da bi izdelali pravo bombo napalm. Takoj so se lotili dela. Malim kilogramskim in dvokilogramskim zažigalnimi bombam so dodali posode z bencinom. Sveženj zažigalnih bomb in posode z bencinom so pritrdili pod krilo ali trup letala. Bombe napalm so bile uporabljene v približno 40 bojnih nalogah. Vedno so se dobro obnesle.

Poleti 1944 sta bili na Visu prvi dve partizanski eskadrilji. Takrat ju je pregledal tudi

vrhovni komandant maršal Tito in v nagovoru letalcem med drugim dejal: „... tovariši piloti, vaša naloga je, da ne dovolite niti enemu sovražnemu vojaku, da bi nekaznovano odšel iz naše dežele.“

Letalci so nalogo, ki jim jo je zastavil tovariš Tito, opravili zelo uspešno. O tem govori med drugim tudi podatek, da je še med vojno, februarja 1945, AVNOJ na Titov predlog odlikoval 43 pilotov prve in druge eskadrilje, 24 jih je dobilo red za hrabrost.

Novo kvaliteto v razvoju našega vojnega letalstva pomeni oblikovanje lovskih in jurišnih polkov decembra 1944. Ti polki so veliko prispevali v akcijah za dokončno osvoboditev dežele. Konec tega leta so bile ustanovljene tudi večje letalske enote – divizije. Čeprav je bila pomoč zaveznikov v materialno-tehnični prekrbi precejšnja, so se naši letalci tudi tedaj zelo potrudili, da bi letalsko tehniko dobro vzdrževali in jo čim bolj pripravljali za bojne naloge.

Pri preboju sremske fronte so velik delež prispevali letalci. Vrhovni komandant NOVJ maršal Tito je z ukazom 14. aprila 1945 pohvalil vse enote, ki so prispevale k temu velikemu vojnemu uspehu. O letalcih piše v ukazu: „... izredno pomoč skupinam na zemlji je prispevalo naše letalstvo s svojim sodelovanjem ves čas operacije. Izražam hvaležnost vsem borcem in vodjem enot, ki so izbojevale te bleščeče zmage.“

Aprila je bilo v Ljubljani posvetovanje o proučevanju zgodovine SKOJ in mladinskega gibanja v Sloveniji, ki je še vedno dokaj nepoznano, neosvetljeno. Proučevanje napredne dejavnosti mladih pred vojno, v sami NOB in po njej, v izgrajevanju nove domovine pa je izrednega pomena tudi zato, da se sedanjim mladim generacijam, ki poznajo strahote druge svetovne vojne le iz knjig in pripovedovanj, prikaže pogum in veličina dela njihovih takratnih vrstnikov. V celotni boj proti zatiranju, grobemu izkoriščanju, proti okupatorju se je že zgodaj vključila tudi mladina Dolenjske preko SKOJ in drugih naprednih mladinskih organizacij.

Zborovanje dolenjskih društev kmečkih fantov in deklet v Novem mestu 3. IX. 1939. — Tekma predic.

Dolenjska je bila pred vojno gospodarsko zelo zaostala. Delavskega razreda kot nosilca naprednih, revolucionarnih idej skoraj ni bilo, zato je napredna miselnost prodirala med dolenjsko prebivalstvo le preko posameznikov, ki so prihajali od drugod ali se vračali domov. V Novem mestu je začela po letu 1935 sokolska knjižnica širiti marksistično misel z izposojanjem napredne literature, s predavanji in občasnim študijem. Skladno s splošnimi političnimi razmerami v državi pa no s splošnimi političnimi razmerami v državi pa se je začel na gimnaziji zaostrovati boj med klerikalnimi in naprednimi dijaki, ki so sestavljali vrste Sokola in napredne dijaške organizacije Prosveta. Tako sokoli kot člani Prosvete so leta 1941 v veliki večini našli pot v Osvobodilno fronto. Pomembno vlogo pri osveščanju kmečke mladine pa so odigrala Društva kmečkih fantov in deklet, ki so z različnimi tečaji, tekmovanji in kulturnimi prireditvami odtegovala kmečko mladež nazadnjaškimi vplivom. Posebno delavna so bila društva v Podhosti, na Muhaberu, v Gotni vasi in Mirenski dolini.

Kljub poostrenemu nadzoru in zatiranju komunističnih idej med srednješolsko mladino je postajalo delo naprednih sil, predvsem komunistične partije, med mladino vse bolj intenzivno glede na zaostrovane razmer v svetu, vzpon nacizma in fašizma, izdajalsko politiko jugoslovanske vlade. Proučevanje marksizma je postalo organizirano in redno, na Dolenjsko se je širil vpliv partije tudi preko aktivnega dela posameznih škojevcev. Do ustanovitve prve škojevske organizacije v Novem mestu v letu 1939 pa je nedvomno pripeljala povezava novomeških dijakov z Jožetom Slakom in partijsko organizacijo v Dolenjskih Toplicah ter prihod dijaka Leona Kosmača na gimnazijo in študentke Vilme Bebler v Novo mesto. Med dijaško mladino se je začelo širiti glasilo Slovenska mladina, škojevci pa so sodelovali pri razširjanju proglaša Ljudske fronte. Kaj hočemo in Nove ljudske pravice. S tem so si dejavni škojevci v januarju 1940 „prislužili“ hišne

SKOJEVSKA DOLENJSKA

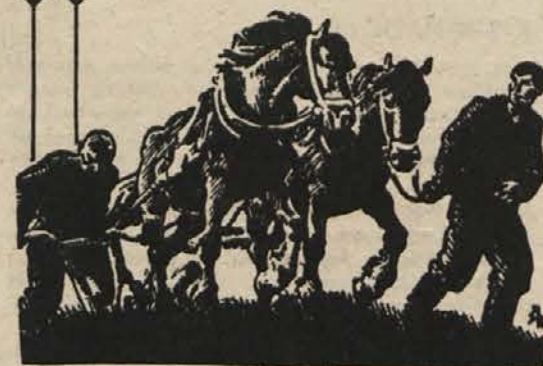
preiskave, najbolj znani tudi dolgotrajna zasliševanja, izključitve iz šole.

Ko je prišel aprila 1940 v Novo mesto Vinko Kristan kot instruktor CK in član PK SKOJ, je začel z načrtnim delom za pridobivanje množic, predvsem mladine. Posvetil se je predvsem delu z vajensko mladino in v letu 1940 organiziral mladinska zborovanja v Podhosti in v Kotu pri Dvoru, njegovo predavanje o življenju kmeta in delavca v Sovjetski zvezi pa je oblast v zadnjem trenutku prepovedala. Ze zbrani kmetje iz okoliških vasi so se razšli po gostilnah, škojevci pa so med njimi zbrali preko tisoč podpisov za ustanovitev Društva prijateljev Sovjetske zveze.

Septembra 1940 je bila v Dolenjskih Toplicah okrožna partijska konferenca, po kateri je Vilma Bebler odgovarjala za delo SKOJ in žensk. Poleg Novega mesta so bila takrat še tri žarišča naprednega mladinskega gibanja: Dolenjske Toplice, Kostanjevica in Mirenska dolina. Za pritegovanje mladine so uporabljali najrazličnejše oblike dela, s predavanji pa jih pripravljali na odgovorne

ŠT. 1. • JANUAR 1940 • L. XVII.

MESEČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

GRUDA

„Gruda“, glasilo Zveze društev kmečkih fantov in deklet. V uredništvu sta bila tudi člana pokrajinskega komiteja SKOJ Mira Tomšič in Vinko Kristan.

naloge, ki jih je čas narekoval vsem svobodoljubnežem. 17. marca 1941 so v Žabji vasi razmnožili letak CK KPJ „Proti kapitulaciji“, čemur so že naslednjega dne sledile preiskave v stanovanjih znanih novomeških naprednih mladincev pa aretacije Kristana, Beblerjeve in mnogih drugih pa potem dolgotrajna zasliševanja. Ob napadu na Jugoslavijo so večino sicer izpustili, vendar zadnje zapornike šele 12. aprila.

Ob napadu na Jugoslavijo so tudi škojevci in drugi mladinci na Dolenjskem takoj začeli akcije proti sovražniku. Podirali so kažipote, zbirali in skrivali orožje in strelivo, ki ga je odvrгла razpadla jugoslovanska vojska. Ob ustanovitvi OF je bila osnovna naloga ustanovljanje odborov in pritegovanje ljudi v narodnoosvobodilno borbo, pri čemer so bili prav mladi izredno zavzeti. V Novem mestu in okolici so nastajali tudi novi škojevski aktivni, rajonski komiteji, okrožni komite SKOJ pa takrat verjetno še ni obstajal. Poletu 1941 so škojevci in mladinci opravljali predvsem

kurirsko in obveščevalno službo, organizirali so številne napisne in potrosne akcije in nadaljevali z zbiranjem orožja. Začetek šolskega leta 1941/42 je za večino dijakov pomenil le formalen vpis, da so lažje prikrivali svoje ilegalno delo. Zaradi sodelovanja v plebiscitnih akcijah so v začetku leta 1942 izključili iz šole 201 gimnazijca, to katere je OF organizirala ilegalno gimnazijo v privatnih stanovanjih, vendar le za krajši čas, ker so profesorje aretirali. Že v novembru 1941 je bila na gimnaziji organizirana tudi mladinska OF.

Ko so v eni od velikih akcij ob 1. maju 1942 aretirali članico okrožnega komiteja SKOJ Jelko Hočevar, kasneje pa še sekretarja, je komite dejansko prenehal obstajati. Pa ne za dolgo, saj se je julija vrnila na Dolenjsko Vilma Bebler–Pirkovič kot sekretarka okrožnega komiteja SKOJ. Ki je kmalu začel z delom. Mladinska OF se je na osvobojenem ozemlju preimenovala v Zvezo delavske mladine in po vaseh so organizirali njene odbore, okrožje pa so zaradi velikosti področja razdelili v podokrožja. Na osvobojenem ozemlju so se mladi vključevali v vse akcije OF in narodnoosvobodilnih odborov, zlasti v njihovo gospodarsko dejavnost za potrebe borcev. V ta čas sodi tudi ustanavljanje pionirskih odredov in čet v mnogih vaseh.

Italijanska ofenziva 1942 je povzročila hude izgube tudi v mladinskih vrstah, strah med prebivalstvom, pretrgala je zveze z vodstvom, tako da je moral novomeški okrožni komite SKOJ delovati povsem samostojno. Pa vse tegobe in sovražni izpadi niso mogli zavreti naprednega gibanja, saj se je to vse bolj krepilo. V začetku 1943 je bila pri Suhorju škojevska konferenca za okrožje Novo mesto in Belo krajino, kmalu zatem pa ustanovljeno poverjeništvu SKOJ za Dolenjsko.

Ob kapitulaciji Italije se je aktivnost mladine še povečala. Organizirali so sabotažne akcije, sodelovali pri razoroževanju italijanske vojske, vseskozi pa organizacijsko utrjevali škojevske aktivne. V letu 1944 in 1945 so bili tudi za delo škojevske in mladinske organizacije izredno težki pogoji, saj so okupatorji pri morijah pomagale močne domobranske enote, ki so prečesale vsak kotiček Dolenjske. Za napredno delo mladih je bila nemalokrat velika ovira tudi nazadnjaška miselnost staršev. V takih razmerah so izredno pomembno vlogo odigrale pogoste škojevske in mladinske konference. Nenehno je bila prisotna tudi skrb za strokovno in politično izpopolnjevanje mladih. Okrožni komite SKOJ pa je še pred koncem vojne temeljito proučeval naloge, ki so čakale mlade po osvoboditvi pri ponovnem izgrajevanju porušene domovine.

(Iz referata prof. EME MUSER)

Vodja novomeške mestne godbe ok. l. 1860. (iz Kronike slovenskih mest 1936 str. 109)

Godba novomeške mestne garde 1865 (iz knjige: Novo mesto. Kulturnozgodovinski vodnik. Novo mesto 1976)

Novo mesto je dobilo redno godbo leta 1854. Kakor pripoveduje Janez Trdina, vestni kronist dolenjskega življenja, je prišlo do tega takole:

Dva bršljinca sta se v avstrijski vojski dobro izurila za godca. Ko sta se vrnila domov, so sestavili zbor, ki se je sestajal in imel vaje v Bršljini. Tako so godci dobili ime „bršljinci“. Kmalu so se ljudem tako prikupili, da so jih vabili na vsa godovanja, javne in zasebne zabave (Trdina, Zbrano delo X, str. 111). Trdina sicer ne navaja imen godcev niti ne pove, koliko jih je bilo, vendar se da njegovo poročilo lepo dopolniti s tem, kar je meni pripovedoval leta 1956 svoje čase znani novomeški pismonoša in muzikant Franc Misjak (1878–1959). Po Misjakovi pripovedi je bilo „bršljincev“ okoli 16; med njimi so bili: Pleskovič, doma nekje okoli Kamenc ali Bučne vasi, Sukovič iz Globodola, Kresal s Kala pri Mirni peči, Rupnik in Plut. (Omenjam Misjakove podatke ne samo v čast godčevskega stoletnega izročila, ampak tudi zato, ker mi bodo kasneje prišli prav pri razlagi pesmi „Od novomeške bande“.)

Trdina pravi dalje, da se je poleg „bršljincev“ osnovala „mala, dobro izučena banda tudi v Otočcu. Mestna in druga gospoda začne premišljevat in se posvetovati, kako bi se dal iz teh prvih napraviti glasbeni zbor v Novem mestu. Bilo je tako uganjeno, da mora postati na vsak način sestaven del mestne vojaščine. Leta 1854 se osnova izvrši. Bršljinci se združijo z Otočani, za kapelnika se jim da odlični glasbar Šenica, ki jame skrbeti obenem za naslednike svojih godcev, podučevaje več bistroglatih sedem- do devetletnih dečkov. To je začetek „prelepe novomeške godbe, največje imenitnosti Novega mesta, s katero bi se mogla po pravici ponašati veliko, večja in bogatejša mesta, nego je Rudolfovo.“

Trdina poudarja, da gre velik del zaslug za uspehe novomeške godbe prvemu kapelniku Šenici. „Ta je za svoj trud prejel nezatno plačo 25 goldinarjev na mesec. Noben član godbe razen kapelnika ni dobival plače, pač pa so si godci služili lepe denarce na cerkvenih shodih, društvenih in zasebnih veseljah, svatbah in drugih slovesnostih. Igrali so zdaj v Čitalnici, zdaj v nemčurški Kazini, zdaj na čast nemčurškega, zdaj slovenskega godovnjaka, držec se pravila, da je denar dober, naj ga da Peter ali Pavel. (Trdina, Zbrano delo X, str. 112)

Zdi se, da je Trdina poleg podatkov, ki jih je izvedel od ljudi, posnel nekatere podatke tudi iz članka v Novicah 1864, str. 116, zlasti podrobnosti o kapelnikovi plači. Iz noviškega poročila je razvidno, da so ustanovitev godbe omogočili premožnejši Novomeščani, s tem da so prispevali vsak mesec 50 goldinarjev za plačo kapelniku, za nakup uniform in muzikalij. Deset let po ustanovitvi godbe je bil kapelnik še vedno Šenica; godcev je bilo tedaj 24. Iz naslednjega leta pa je ohranjena celo fotografija godbe (objavljena prvič v Kroniki slovenskih mest 1936, str. 105, in ponovno v knjigi Novo mesto, kulturnozgodovinski vodnik, 1976, slikovna priloga št. 19).

Ko sem pred sedemindvajsetimi leti v zvezi z omenjeno sliko zaprosil za podatke izbornega poznavalca novomeške preteklosti dr. Leopolda

PESEM OD NOVOMEŠKE BANDE

Picigasa (r. 30. jan. 1863 v Novem mestu, u. 7. nov. 1955 na Dunaju), mi je odgovoril: „Slike godcev nisem nikdar videl. To vam pa lahko sporočim: ko je banda nastopala, je bilo v prvi versti 5 ali 6 godcev: na krilni rog je igral Pica, perčin sin iz Kandije, a ta je že l. 1873 odšel k mestni bandi v Terst; na njegovo mesto je stopil Kresal; na basovski krilni rog je godel Papež, ta je bil tudi goslar in dobro izšolan godec; vmes med tema dvema so bili 3 ali 4 klarinetisti, Može—Rupnik, Merše in Mišič; 4. klarinetist Gregorič je odšel 1872 v Metliko. Iz leta 1865 se pač ne morem spominjati, menim pa, da so bili l. 1865 tisti klarinetisti kakor l. 1870, ki se jih spominjam.“

Seveda je godba nastopala v polni zasedbi le ob raznih mestnih svečanostih, na zasebnih veseljah in kmečkih svatbah pa so igrale manjše skupine, ki so šttele pet, šest do osem godcev. V okolici Mirne peči je bila najbolj priljubljena Rupnikova—Možetova skupina, o kateri je on sam šaljivo zapel: „Nas je iz mesta pet rogačev in piskačev; polke, valčke, marše smo igrali.“ Med njimi so bili poleg Rupnika, kakor mi je zatrjeval pokojni Misjak, še Šmon, Mišič, Knafelj in Kresal (Slovenski etnograf 1956, str. 222). Do podrobnosti pa nam je znana druga, osemčlanska „banda“, v kateri so igrali: Anton Jarc (klarinet), Može—Može—Rupnik, Janez Plut (kontrafagot), Suhi (trompeta), Sapor in Pleskovič (hornista), Kerin in Matija Vngelin iz Toplic (fagot). O teh godcih namreč govori pesem „Od Novomeške bande“, ki jo je leta 1956 našel v pesmarici Terezije Bobnar na Podborštu moj prijatelj Vinko Blatnik. Ker so med godci v tej pesmi omenjeni tudi Može, Plut in Pleskovič, je pokojni Misjak

domneval, da gre za „bršljince“, to se pravi, da bi pesem nastala pred letom 1854. Vendar po naslovu samem in po oznaki, da je Može—Rupnik „mejn stn purgar“, sodim, da je pesem nekaj let mlajša. Kaj natančnejšega bi bilo seveda mogoče reči le, ko bi bili znani podatki o naštetih godcih, ki jih pa doslej nisem mogel dobiti. Vesel bi bil, če bi bralci Dolenjskega lista v tem pogledu dopolnili moja izvajanja.

Pesem pa se — z neznatnimi pisnimi popravki zaradi lažjega razumevanja — glasi takole:

OD NOVOMEŠKE BANDE

I.
Preljub prijati jast vam povem
eno pesem in je bom tud zapev
od bande teh muskantarju,
glih osem jih bom nažu.
Res je imenitna banda ta,
kdur ima ušesa, usak spozna,
kak ani musceraje zvestu
in se štima jo lepu.

II.
An Tone Jarc primer le-ta:
ta karic note prav pozna.
De jih an le enkrat v roke dobo,
že hmal jih piskav bo.
Dokler je on v mladosti biv,
tešku sem mu gliho dobiv,
klenet mu še zde j pojve lpu
in tud drug štrament taku.

III.
Može pa note pisat zna,
ta karic anezec dobr ima,
jamu res muska tudi prav stri,

tešku se tak dobi.
Ta prvi štrament, ki je bil davič,
na Malem Kali se je učiv.
Le kdu b se takrat troštav biv,
de b zde j on mejstn purgar biv.

IV.
Ta tretji je pa Janez Plut.
On ima kontra fagot,
on ima že vse bele lase,
pa mu ta velk štrament dade.
An ima že ujsta za tu,
fagot mu pojve res lepu,
njegove persa že tu stre,
de ima zadost sape.

V.
Ta Suhi, Pajmc, je le-ta
iz le-to kratko sukanca.
An je rejs an mojster biv,
al lejta je prebiv.
Ko b ga zdaj vi zaničval močnu,
tu pač bi blu za vas slebu.
Posihmaj, ki trampetca terda bo,
pa goselca pojvo.

VI.
Sapor in Pleskavič glih le-ta,
tu sta pa skup hornista dva.
Tu sa pa an špravn možje,
k s pravam špraje dade.
Tadva nalahku piščeta,
skoraj gre doč počivata.
Zakaj mata tak mejhen ton,
kjer mamo vsi glih lon?

VII.
Ta sedm je Miha Kerin,
on nosi sabla ku sardin.
Ta karic se lahko štema,
k zlate perstane ima.
Kje on te perstane dobi?
Per Škrem so m jih zaupali.
Saj se lahko izmed vsih spozna,
ki gosposko sukno ima.

VIII.
Osmi, Matija Vngelin,
on je še gurši ku Kerin.
Le-ta na vse štramente zna
ta tud ta velcga ima.
Le-ta je vreden hvale vse,
k je narbolj špasen čez vse.
Oh, res je taj človek le-ta,
če je prav s Toplic doma.

IX.
To pesem zdaj jast skup zložim
in tud primeri (?) jo zročim.
Kadar boste imel bal al špas,
zapojte jo naglas.
Ta prvi štikic zapovej,
le štimate se lpu vselej.
(K)ter vam bo delav skaza umes,
ne dajte temu jest!

Nastane še vprašanje, kdo je avtor te pesmi. Menim, da nisem daleč od resnice, če domnevam, da jo je zložil Rupnik—Može in da je v tretji kitici podrobno opisal sam sebe. Bil je pač ponosen, da je kot godec novomeške godbe postal „mejn stn purgar“, čeprav je izšel iz revne kmečke hiše na Malem Kalu. Može je tudi avtor pesmi o baronbirtu, ki smo jo marca letos objavili v Prilogi Dolenjskega lista.

Z letošnjim 1. majem je začel veljati novi zvezni zakon o temeljnih varnosti cestnega prometa, ki v 228 členih prinaša številne novosti, ki pa vse izhajajo iz sistemskih načel družbene samozasčite. Novi zakon naj bi zagotovil kar največjo varnost vseh udeležencev v cestnem prometu. Zakon je sprejela zvezna skupščina 29. oktobra lani, potem ko ga je zvezni komite za promet in zveze pripravil kar nekaj let in se pri tem držal načela, da morajo biti temeljna zakonska določila taka, kot jih terja sedanji in bodoči položaj na naših cestah za čim večjo varnost prometa. Zakon na novo vsebuje tudi nekatera določila iz mednarodne konvencije o cestnem prometu, da bi poenotili pogoje za udeležbo v prometu na evropskih cestah.

Že dosti pred začetkom veljave novega zakona je bilo veliko slišati o tem, da je zaradi predpisanih kazni daleč od humanosti, vendar moramo na stvari gledati drugače. V primerjavi z dosedanjimi so predpisane kazni dejansko neprimerno višje, pri prekrških od dva in pol do osemkrat, pri gospodarskih prekrških pa od pet do dvajsetkrat. Toda kazni bodo plačevali tisti, ki se določil zakona nočejo držati, ki uživajo v vožnji po svoje, mimo prometnih pravil. Takih pa je v Sloveniji med skoraj 700 tisoč vozniki dobra desetina.

Zakon razširja krog tistih, ki so sodgovorni za red oz. nered na cestah. Kršenje zakonskih določil pa v več primerih ni le prekršek, temveč tudi gospodarski prestop. Tako na primer pri nas dosti preveč pogosta prekoračitev osnih pritiskov ne bo več pristala na mizi sodnika za prekrške, ampak jo bo obravnavalo sodišče, saj gre za gospodarski prestop. Do sedaj se je prevoznikiškim podjetjem splačalo malo bolj naložiti tovornjake, saj so bile kazni — če so jih sploh „ujeli“ — dokaj mile. Na škodo, ki so jo s tem povzročali, tako nihče ni mislil, čeprav se sploh ne da primerjati z dobički delovne organizacije. Tako jih lani od 1300 stehanih tovornjakov kar 1000 prekoračilo dovoljene osne pritiske, 80 odstotkov pregledanih vozil, vključno z avtobusi, pa je bilo pomanjkljivo opremljenih. Po novem bo verjetno bistveno drugače, saj so kazni visoke, republiška skupnost za ceste pa bo od takih kršiteljev lahko terjala štirikrat večjo odškodnino kot doslej.

Sedaj se lahko znajdejo na zatožni klopi tudi načrtovalci novih cest, vzdrževalci cest, proizvajalci in vzdrževalci vozil. Cestarji in komunalci bodo morali poskrbeti za boljše označbe poškodovanih cest — če jih zaradi kroničnega pomanjkanja denarja že ne morejo popraviti — kar bi tako moralo biti že zdavnaj urejeno.

Ali gre v določenem primeru za prekršek ali gospodarski prestop, bodo na kraju samem najprej ugotavljali miličniki, če pa bo kakšna zadeva romala k sodniku za prekrške namesto v roke javnega tožilca ali obratno, bodo z medsebojnim sodelovanjem poskrbeli, da bo vsakdo kaznovan za tisto, kar je zakrivil. Zakon pravi, da je vožnja po levi strani prekršek; če je zaradi nje prišlo do nesreče, hujši prekršek; če pa škoda presega 20 tisoč dinarjev, je to po novem gospodarski prestop. Če je v nesreči kdo

ZAKON JE TU, UPOŠTEVAJMO GA!

poškodovan, gre seveda za kaznivo dejanje. Po novem zakonu lahko tožilci voznika, ki ni spoštoval pravil, pošljejo na specialni zdravniški pregled.

Precejšnje novosti so v novem zakonu tudi v zvezi s pešci, ki so bili do sedaj kar nekako zaščiteni. Do sedaj je bil pešec le redko obtožen kot povzročitelj nesreče, sedaj pa bo tudi on lahko obtožen za kaznivo dejanje, saj se je dolžan prepričati, če lahko varno stopi na cestišče. Na prehodu imata voznik in pešec enake pravice, na cesti, kjer ni prehoda, ima prednost voznik, in na pločniku pešec. Novi republiški zakon o temeljnih varnosti cestnega prometa pa bo tudi določal, da mora pešec v križišču ali na prehodu, kjer ni semafora ali miličnika, z roko nakazati, da namerava prečkati cesto. Podobno velja tudi za kolesarje. Če je za ene in druge rezerviranih premalo površin, to še ne pomeni, da so lahko nepredvidni in nedisciplinirani in da si lastijo prednost pred avtomobilisti, kar jim je dosedanja zakonodaja zaradi nenatančnih določil celo omogočala.

Novi zakon vsebuje tudi določila o omejitvah hitrosti, kar se je do sedaj urejalo s posebnimi predpisi. Kljub številnim pripombam so omejitve sprejete, saj naše ceste in gostota prometa ne dovoljujejo neomejenega pritiskanja na plin. Na avtocesti je omejitev hitrosti 120 km na uro, na cestah, rezerviranih za motorni promet, 100 km in na vseh drugih cestah 80 km na uro. V naselju voznik ne sme voziti več kot 60 km na uro, oz. več, kot to določa postavljeni prometni znak. Ni treba posebej poudarjati, da so kazni za prekoračitev precej visoke, voznika pa lahko spravijo tudi ob vozniško dovoljenje. Čeprav je uporaba varnostnega pasu obvezna, je določeno, da bodo miličniki kaznovali ta prekršek šele po letu 1985.

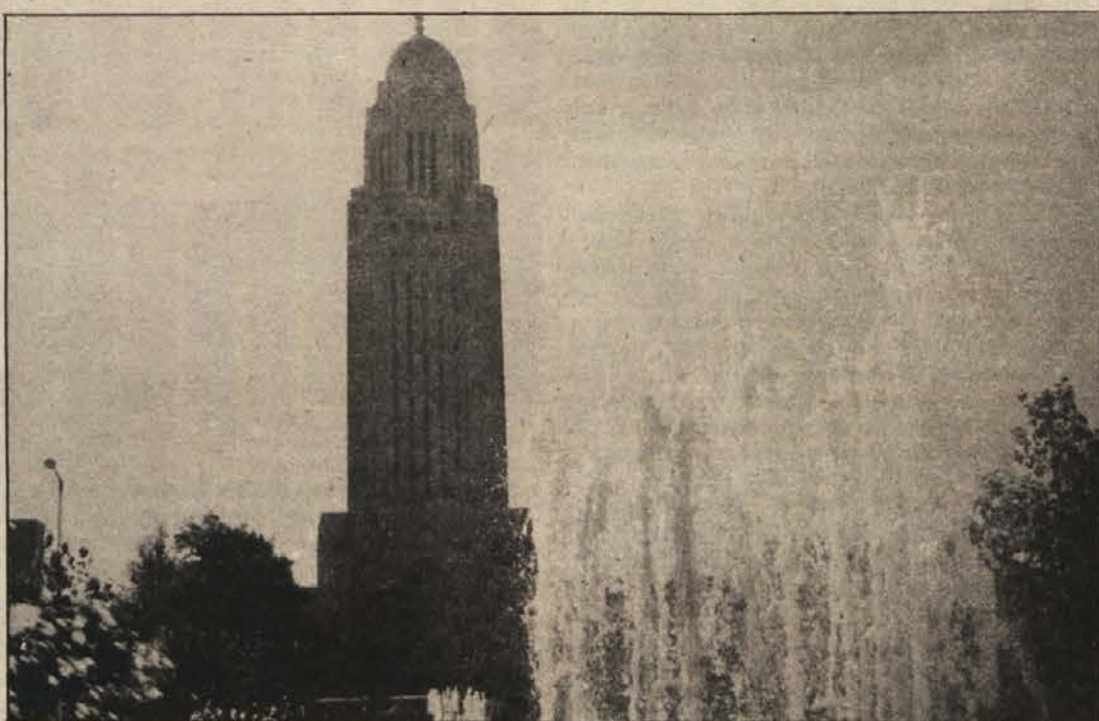
Ne bo odveč ponovno poudariti, da voznik pod vplivom alkohola nima kaj početi na cesti. Zakon določa, da ima nepoklicni voznik lahko v krvi 0,5 promila alkohola, poklicni voznik pa prav nič. Zakon je neizprosen tudi za primere utrujenosti voznikov, še posebno poklicnih, ki vozijo tovornjake ali avtobuse na daljših progah. Kazen je predpisana tudi za voznika, ki vozi na sedežu poleg sebe otroka pod 12 leti ali osebo, ki je očitno pod vplivom alkohola.

V zveznem komiteju za promet in zveze so pripravili tudi nov pravilnik o obrazcu vozniškega dovoljenja, ki jih bodo začeli zamenjavati z začetkom prihodnjega leta. Na tretji strani dovoljenja bo po novem prostor za vpisovanje spremembe prebivališča, podaljšanja dovoljenja in za vpis vseh varnostnih ukrepov ali prepovedi upravljanja za določeno vrsto motornega vozila. Voznik, ki je bil v enem letu kaznovan za tri prekrške ali več, bo moral prestati posebne vzgojne ukrepe, od razgovorov in predavanj s področja prometne varnosti do preverjanja poznavanja prometnih znakov, pravil in potrebne spretnosti pri vožnji.

Zakon je torej tu z vsemi novostmi in ostrimi ukrepi za zagotovitev večje prometne varnosti. Na vseh nas pa je, da s svojim obnašanjem prispevamo k temu!

UNIVERZA PO AMERIŠKO

Tako kot ima na primer naš papir vtisnjen naslov izdelovalca, recimo „papir Radeče“, imajo vsi uradni papirji, ki grejo iz univerze v Lincolnu, vodno tiskano univerzitetni grb, okrog njega pa „Universitas Nebraskensis, 1869“. Američani, ki imajo kratko zgodovino, pač veliko dajo na tradicijo in tudi v Lincolnu so nadvse ponosni, da šteje njihova univerza že dobrih 111 let.

Za sorazmerno majhno zvezno državo na srednjem zahodu je kar spoštljiv podatek, da ima univerza čez 20.000 študentov, ki so prišli iz več kot 50 zveznih držav iz domovine in iz več kot 100 držav iz vsega sveta. Imajo kakih deset fakultet, morebiti kakšno več, na fakulteti za umetnost in znanost pa imajo na primer kar 41 različnih študijskih smeri.

Študentsko življenje na univerzi je izborna organizirano; za študente, običajno pa tudi za druge prebivalce tega mesta, ki ima morebiti nekaj manj prebivalcev kot Ljubljana, pripravljajo ob študiju vrsto kulturnih, zabavnih in športnih

prireditve, kajpak pa se lahko udeležujejo tudi številnih dejavnosti, ki jih organizira univerza.

V mesecu dni, kolikor sem bil v Lincolnu, sta bila recimo dva velika koncerta: prišli so ljubljanski filharmoniki, pela je Linda Ronstadt. Seveda je odveč pristaviti, da je največje zanimanje za nogometno in košarkarsko univerzitetno ekipo, ki sta tudi v ameriških razmerah dovolj močni in kakovostni, mimo teh dveh pa si lahko študentje ogledajo še vrsto drugih ekip v dresih univerze iz Nebraskes — od atletske in gimnastične, plavalne in rokoborske pa vse do ekipe, ki igra evropski nogomet.

Mnogim nepoučenim bi se zdelo čudno, odkod tako silno zanimanje študentov za nastop v posameznih ekipah, zlasti tistih najbolj priljubljenih, saj je splošno znano, da je študentski šport povsem amaterski in da je odstotek tistih, ki lahko računajo na profesionalno kariero, kjer so zaslužki najboljših zares bajni, zanemarljivo majhen. Iz ene generacije košarkarjev v povprečju niti en igralec ne more računati na igranje za denar; morebiti se to posreči enemu v nekaj letih.

Vzrok tiči drugje: univerzam je toliko do tega, da imajo kar najboljše ekipe v posameznih športih, še zlasti pa v ameriškem nogometu in košarki, da vrhunske igralce vabijo v svoje študentske vrste z brazplačnim šolanjem. To pa tudi za ameriške razmere ni denar, ki bi ga lahko zavrgli. Letošnje šolanje na univerzi v Nebraski je na primer, po uradnih podatkih univerze, stalo študenta okrog 5.000 dolarjev, vendar pa so v to ceno vračunane tudi knjige, ki jih potrebuje za študij. Potem je razumljivo, zakaj se tako ženejo, da bi bili uvrščeni v privilegirano skupino vrhunskih športnikov, zakaj vsak dan dve uri trenirajo, zakaj hočejo biti boljši od drugih...

Univerza v Nebraski je mesto, kakršno je Novo mesto. Samo na prvi pogled je presenetljivo, da je univerza tudi organizirana kot mesto: Lincoln leži v ravnini, zato ima dovolj prostora, ogromno zelenih površin, med drevjem pa se skrivajo fakultete, študentski domovi, športna igrišča — samo zraven glavne jedilnice je recimo kakih 20 teniških igrišč, vedno odprtih in dostopnih študentov — in vrsta drugih objektov. Universitas

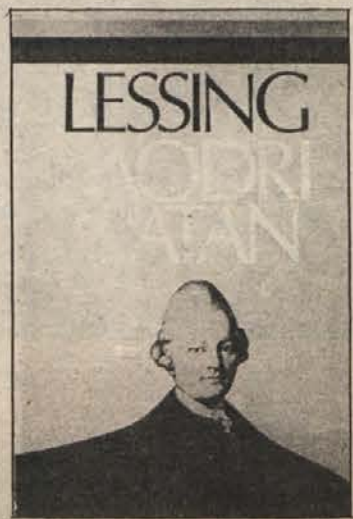
Nebraskensis ima svojo prometno milico, kajti študentje so zvečine motorizirani, na območju univerze veljajo posebna pravila za parkiranje, prav tako velja za območje univerze vrsta posebnih, študentom dobro znanih pravil življenja in ravnanja, tako da je 111-letna šola v resnici mesto v mestu.

Čeprav se o tem nisem podrobneje zanimal, bi človek že na prvi pogled lahko kar mirno ugotovil, da v Lincolnu nimajo takih težav z bivanjem in prehrano študentov kot na primer pri nas v Ljubljani. Praktično vsi, ki pridejo od drugod, živijo v študentskih domovih in se hranijo v študentskih restavracijah, za tiste pa, ki pridejo na izpopolnjevanje na to univerzo, je na razpolago tudi hotel, v katerem so cene bistveno nižje kot sicer v ameriških hotelih. V dvoposteljni sobi s kopalnico in obveznim barvnim televizorjem stane prenočevanje 12 dolarjev, kar je v primerjavi s kakimi 40 do 50 dolarji za prenočevanje v mnogo slabšem newyorškem hotelu kajpak smešno nizka cena.

JOŽE SPLIČAL

prebrali smo Tugomer in Natan

morebiti lahko počastili tudi 100-letnico Jurčičeve smrti. Bodi tako ali drugače, prva slovenska zgodovinska drama, tragedija (katere dogajanje je postavljeno med Polabske Slovane, njene motive niti pa se raztezajo od junakovega odnosa do jezika, rodu in domovine prek slovenskega manjvrednostnega počutja do političnega vprašanja, ali je bolje preudarno sodelovati s tujci ali pa biti neizprosen boj) je v prvotni obliki dokaj nevhvaležna za sodobno gledališče, zato jo je Kreft že 1946 precej predelal; dobila je večjo „odrsko razgibanost“, v posodobljeni obliki pa „Tugomer“ vseeno ni izgubil izvirne dramatične zasnove.

Lessing je eno velikih imen ne le nemške, temveč svetovne književnosti nasploh. Poslovenjeno imamo njegovo znamenito „Hamburško dramaturgijo“, med dramami pa je kot prva v slovenščini dostopna pričujoča. „Modri Natan“ je zadnje Lessingovo dramsko delo in govori o enakopravnosti religij, izpoveduje vero v napredek prek strpnosti in človekoljublja. Ne gre le za pričevanje o dramatikovih razsvetljenjskih pogledih, o dobi in stoletju, v katerem je drama nastala, pač pa (tako ugotavlja Janko Kos v spremni besedi) „z nekaterimi svojih vprašanj, razgledov in podob presenetljivo vznemirja tudi duha dobe, ki jo živimo.“ Ne bi bilo napak, ako bi bil „Modri Natan“ (in ob njem še druga Lessingova dela) danda-

nes deležen vsaj kanček tolikšne pozornosti, kakršno so mu namenjali že slovenski razsvetljenci pa Prešernov krog, mladostlovinci in ne nazadnje modernisti, saj so krivični kritiki tedaj, ko so I. Cankarju očitali „nenarodnost“, vlekli na plano prav Natana.

D. R.

mala človeška komedija

Po zaslugi Prešernove družbe in prevajalca Franca Steleta lahko Slovenci beremo še eno delo sodobne nemške književnosti v svojem jeziku. Gre za knjigo „Holonek ali ljubi bog iz gline“, ki jo je napisal zdaj že 50-letni Horst Echert oziroma Janosch, kakor je njegovo pisateljsko ime. Janoscha imajo v ZR Nemčiji za enega najbolj samoniklih in izvirnih oblikovalcev umetniške proze, kakršno pišejo mlajši književniki, zato ne preseneča, da so mu v Muenchnu za omenjeno delo podelili kulturno nagrado mesta za literaturo.

„Holonek ali ljubi bog iz gline“ je docela hudomušna pa tudi satirično prirotena pripoved o prebivalcih vasi na nemško-poljski meji okoli leta 1930. Ta mala človeška komedija je polna šaljivih opisov ohceti, pijančevanj, tihotapskih podvigov in skoraj butalskih prizadevanj za „pravo eleganco“. Nič velikega in zveličavnega se pravzaprav ne zgodi v tej knjigi, pa čeprav se klobčič dogodivščin odvija v obdobju „velike nemške zgodovine.“

Medtem ko je v ozadju pripovedi ves čas slutiti nacizem, njegov vzpon in padec, oziroma Tretji rajh, so v ospredju čisto navadne dogodivščine navadnih ljudi. Če pravi eden od „junakov“ te nad dvesto strani obsegajoče pripovedi: „Kaj pomaga človeku ves svet, če pa nima nič za v pipo?“, je

to le izraz njegove pristne, življenjske filozofije. Janoschevi ljudje se sploh počvižgajo na „zgodovinske stvari“, ki so živo navzoče vsenaokrog, češ: „Kakšni usrani časi, niti svežih slaničkov nimajo.“

Med vrstice pripovedi, ki jo odlikujeta neposrednost in gladka berljivost, je Janosch vtaknil še prenekatero sporočilo, ki pa ga mora bralec sam odkriti. Njegovo prizadevanje ne bo nepoplačano, zasluži bo pisatelj veliki porog pretirani natančnosti in poslušnosti, ki jima je podvrženo nemško ljudstvo.

I. ZORAN

iz temnega časa

V grozotnem vrtincu stalin-skih čistk je izginil prenekateri dragoceni človek; mednje lahko

uvrstimo tudi Osipa Emiljeviča Mandelštama, ruskega pesnika in pisatelja, ki je ustvarjal močno individualistično, socialno indiferentno poezijo v prvih desetletjih našega stoletja.

Morda bi danes vedel zanj le kak posameznik, redkega poznavalec malo poznanih pesnikov, morda pa tudi nihče, če ne bi Mandelštamu stala ob strani žena Nadežda Jakovljeva, duhovita, razgledana in čvrsta ženska, kateri gre velika zasluga, da v mrakovih tedanjih razmer v sovjetski Rusiji Osip Mandelštam ni utonil v popolno pozabo kot človek in kot ustvarjalec. Pesnika so namreč preganjali, večkrat aretirali, izgnali in nazadnje v enem od stalinističnih taborišč tudi uničili. Nadežda je ves čas preganjanja zanj skrbela, skrbelo za njegovo delo, prepisovala njegove pesmi, jih skrivala pri prijateljih in znanih ter poskušala čim več spraviti v svoj spomin, torej tja, kamor državni agenti, dokler je bil človek živ, niso mogli. Izgubila je sicer bitko za fizično eksistenco moža, toda

če njen boj za ohranitev Osipa Mandelštama merimo z drugačnimi merili, potem vidimo, da je hrabra žena zmagala. Svetu je zapustila dvoje knjig spominov („Spomini“, „Druga knjiga“), v katerih je orisala svojega moža kot osebnost, kot pesnika, izčrta njegove poglede na pesništvo in druga vprašanja, hkrati pa dala potomcem pretresljivo pričevanje o veliki zablodi socializma – stalinizmu.

Prvo od njenih dveh knjig „Spomini“ smo pred kratkim dobili tudi v slovenskem prevodu. Cankarjeva založba je založila obsežno knjigo, v kateri Nadežda Mandelštam opisuje razmere zadnjih let pesnikovega življenja, ob zarise o samem pesniku pa niza vrsto vtisov in zapažanj o drugih bolj ali manj znanih osebnosti iz takratnega sovjetskega kulturnega kroga.

Pripoved počasi, a grozljivo raste v strahoten konec, v katerem groza in tesnoba stalinističnih razmer privre vsa na dan. Ta val tesnobe in nemoci priključuje pisateljica pred bralca z nizanjem drobnih dogodkov, opisovanjem vsakdanosti, pa tudi s premisleki, ki dostikrat izzvenevajo v obupno vprašanje: kako je bilo mogoče?

V „Spominih“ Nadežde Mandelštamove je zelo malo pozornosti posvečene nji sami (pomislimo pri tem na nekatere pisce, ki celo dobo imenujejo za svojo!), v ospredju je ves čas tragični pesnik Osip, z njim pa tudi množina vseh tistih ljudi, ki jih je strl sistem. Nadeždino pero je izrisalo mnoge priče strahotne zmage „volje do zla“, pa močno in glasno opozorilo, kako globoko nečlovečne so teorije, „ki so na prvi pogled zapeljive in ki trdijo, da cilj posvečuje sredstva in da je vse dovoljeno.“

TONE JAKŠE

M. MARKELJ

levstik-kreft TUGOMER

Zamisel za dramo se je namreč porodila Josipu Jurčiču, ta je pripravil prozno inačico, za knjižno izdajo v verzih 1876 pa jo je korenito obdelal Levstik. Četudi je bila drama objavljena pod Jurčičevim imenom, jo pripisujejo Levstiku; kajpak ne vsi, J. Pogačnik, denimo, dokazuje, da „miselno-dramatski sestav in stihovna podoba ne odstopajo od temeljev Jurčičeve osebnosti...“, torej bi po njegovem s pričujočo izdajo

vidino. Zorenje

V novo obrezanih in privezanih podgorških vinogradih so se solzile trte, iz podmehovskih gozdov so švigali beli plameni cvetočih češenj in kdaj pa kdaj se je v dolino usulo razposajeno požyanjanje prve kukavice. Srh pomladne rasti je preveval vso dolino pod nama in gorjanske hrbte nad nama tisto sončno nedeljo, ko sva z Vido sedela

pod brajdo pred njeno domačo hišo na Jami in se, orošena od soka obrezanih trt, zapletala v pogovor o njej in o dolini pod nama.

Vida Rataj je študentka prvega letnika fakultete za farmacijo, razen tega pa je aktivna v različnih odborih v krajevni skupnosti, je mladinski aktivist, tako v krajevnem kot v občinskem merilu, bila je urednica nagrajenega srednješolskega glasila Šola ob cesti, sedaj pa je članica uredništva Mladega vala, je Titov štipendist in vodja aktiva Titovih štipendistov za zahodno Slovenijo. Vsa ta aktivnost priča o živahnem mladem dekletu, polnem zanosa in vere v prihodnost. Pa vendar se nisem oglasil pri njej samo zaradi tega, ampak me je zanimalo predvsem, kaj žene mlado dekle, tako odprto in družbeno aktivno, da se loteva še druge, višje oblike branja po poljih človeške zavesti: umetnosti.

Vida je namreč za dramsko skupino KUD Rupeč vrh lansko leto napisala igro, jo zrežirala in v njej tudi igrala. Z igro je skupina obšla okoliške kraje, v Stranski vasi so napolnili dvorano celo dvakrat, in povsod so jih ljudje z veseljem sprejeli, saj so se z osebami na odru zlahka poistovetili. Prav tako jim je blizu tudi problematika, ki jim jo z odra ponuja Vida Rataj. To je prepad med generacijami, prodor moderne civilizacije na podeželje z vsemi materialnimi in družbenimi spremembami, ki jih prinaša, in beg mladih z dežele v mesto.

Vendar pa „Družina dveh generacij“ ni prvo odrsko delo, ki ga je Vida

napisala, niti prvo njeno uprizorjeno delo. Napisala jih je že kakšnih deset, večinoma kratkih enodejank za priložnostne prireditve in proslave. „Že v osnovni šoli se mi je zdelo neumno,“ pravi Vida, „da bi na vseh proslavah ponavljali ene in iste govore in deklamacije. Vedno sem se spraševala, zakaj ne bi pokazali kaj novega ali celo izvirnega. Zato sem se odločila, da sama poskusim, in ko je prvi poskus uspel, sem nadaljevala.“

Njene besede so bile vezno gradivo na vseh proslavah in prireditvah v krajevni skupnosti, iz obeleženjskih tekstov pa se je vse bolj oblikovala ideja lastnega dela, navezanega na ljudi in kraj, ki ji je blizu, saj iz majhnega raste veliko, iz drobnih stvari nastajajo velike celote. Prav tako pa so majhne resnice o življenju preprostih ljudi tista podoba naše družbe, za katero se vsi prizadevamo, da bi jo napravili še boljše in še bolj človeško. Za to se prizadeva tudi Vida, ko se dvignejo zastori, ko se pojavi s svojimi prijatelji na odru in pokaže občinstvu ogledalo, da se spozna, da se razvedri in nasmeje, vendar s smehom, ki zapusti odmev.

Ne bomo se spuščali v vsebinsko obnovo Vidinih del niti v njihovo razčlemba. Avtorica je mlada in že to, da je spoznala, da ideja izhaja le iz pristnega doživetja in poznavanja, je njena kvaliteta. Kvaliteta je tudi to, da nekaj hoče in da to tudi dela, po svojih zmognostih in razmerah okolja pač, vendar z mladostno zagnanostjo in optimizmom.

DELAVCI KOT VSI DRUGI

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije je v Sloveniji 32.250 lažje duševno prizadetih oseb, zmerno 8.600 in težko 2.150. Od družbe je v marsičem odvisno, kakšno bo njihovo nadaljnje življenje.

V naši republici smo zadnje desetletje razvili mrežo osnovnih šol, ki smo jih sprva imenovali posebne. Strokovnjaki namreč ugotavljajo, da je med duševno prizadetimi v mladosti največ lažje prizadetih. Z vzgojnimi prizadevanji segajo sedaj že v predšolsko dobo. Morebitne motnje je najlažje odpravljati v najrosnejših letih, če jih seveda pravi čas odkrijemo. V prenekateri družini se takšnega spoznanja še sramujejo, češ naš otrok — pa moten! Če motnje resnično obstajajo, postajajo z odrasčanjem samo še hujše. Hudo tekmoval, no naravnani običajni vzgojni program takšnega otroka prav lahko vrže na stranski tir; nadaljni popravki so, kot rečeno, težka stvar. Lepe uspehe dosegajo s prizadetimi osebami v osnovnih šolah s prilagojenim učnim programom za prizadete osebe. Človekoljubno smo se odločili tem šolam odvzeti vzdevek „posebne“, saj bi bili njihovi absolventi ob vstopu v običajno poklicno življenje povsem brez potrebe vnaprej ožigosani. Učni program, teh šol je sicer manj zahteven, močan poudarek pa daje na razvijanje tistih spretnosti in navad, ki so potrebne za samostojno življenje in delo. Marsikdo je lahko že občudoval lepe ročne izdelke takih otrok ob priložnostnih razstavah. Sodeč po teh delih, se lahko skrjuje marsikdo, ki se ima sicer močda za hudo nadpoprečnega.

Šolstvo za prizadete osebe v sevniški občini ima lepo tradicijo. S prvim referendumskim programom izgradnje šol so za te namene preuredili prostore starega zdravstvenega doma, ki je bil nekaj meščanska vila. Šoli so dali ime po Ani Galetovi, nadarjeni učiteljici z velikim nagnjenjem ravnati do prizadetih otrok, zametanih v revščino predaprilske Jugoslavije. Njeni učni nastopi so sicer že takrat vzbujali pozornost, nazadnje pa si je morala služiti kruh kot delavka, dokler ni derovala mladega življenja za revolucijo.

Letak Zveze društev za duševno pomoč duševno prizadetih Slovenije za letos omenja, da je poklicno usposabljanje absolventov osnovnih šol, kjer usposablja jo prizadete osebe, še pomanjkljivo. Posplošitev, ki je lahko marsikje bridka resnica, ne drži vedno. Ravnatelj sevniške osnovne šole „Ane Gale“, Franc Novšak ml., ima dolg seznam učencev, ki so končali to šolo. Težko se najde v posameznih letnikih kakšen otrok, ki se po tej šoli ne bi zaposlil, če le ni bil posebno hudo prizadet ali imel še dodatne telesne okvare. Po zaključku šolanja v šolskem letu 1975/76 je od vseh, ki so končali šolanje, le eden ostal doma. Ko so v Sevnici odprli delavnice pod posebnimi pogoji, se je zaposlil še ta. Tudi naslednje leto so se vsi zaposlili, eden dela na kmetiji. Hujše primere so imeli v letniku 1977/78: doma so ostali trije. Zelo dober razred je končal šolanje predlani: zaposlili so se vsi. Zadovoljni so bili tudi lani: dva sta se v Metalni uveljavila kot vajenca. Direktor Liscinega največjega

tozda Šivalnica v Sevnici Janez Debelak ima seznam 16 delavk; kar 13 jih dela v tem tozdu, večinoma nekdanjih učenk osnovne šole „Ane Gale“. Med njimi so tudi take s telesnimi okvarami, torej invalidi. Delajo pa na tekočem traku po znanih Liscinih normah, ki so bolj zahtevnejše od zahodnoevropskih!

„Do nekako enega leta je treba, da se usposobijo, kasneje se vedno znova in znova dokazujejo kot dobre delavke. Ne uživajo nobenih prednosti, kot pravimo, delajo normalen šiht,“ pravi o njih direktor Debelak. Tisti čas je bila za ta istim trakom na delovni praksi učenka iz osnovne šole „Ane Gale“. To je del poklicnega usmerjanja v sevniški šoli, ki ga začenejo že v 1. razredu. Na tej stopnji je to še bolj seznanjanje z različnimi opravili in deli.

„Spretnosti dobivajo pri raznih predmetih; velikega pomena je tehnični pouk v 4. razredu, v 5. in 6. razredu dobivajo dodatne štiri ure usposabljanja za življenje in poklic z vrsto praktičnih znanj,“ opisuje program ravnatelj Novšak. Že v nižjih razredih učenci pripravljajo posamezne jedi. V 7. in 8. razredu obravnavajo vprašani o poklicnem usmerjanju še razredne ure. Vsega ne morejo storiti šola in služba poklicnega usmerjanja pri skupnosti za zaposlovanje. K sodelovanju pritegnejo tudi starše. Slednjim polagajo še posebno na srce, da pri otrocih ne vzbujajo neživiljenjskih načrtov, pač pa da izberejo takšne usmeritve, da se otrok zatem lahko tudi zaposli.

Največ prispeva k pravi življenjski odločitvi za poklic neposredna delovna praksa 7. in 8. razredov, kjer učenci proizvodnega procesa ne opazujejo le od daleč, temveč neposredno delajo tri tedne. Fante redno sprejemajo tudi v sevniškem Stillesu. Z njimi dela Franc Vavtar, vodja vajenske delavnice. Konec aprila je v delavnici delalo osem rednih vajencev in trije učenci iz osnovne šole „Ane Gale“. „Pri nas so si vsi lahko pozorno ogledali celo tovarno pod strokovnim vodstvom mentorjev.“ Seznanimo jih seveda tudi z ukrepi varstva pri delu. To je le lesna industrija, še previden delavec se lahko poškoduje,“ pravi Franc Vavtar in dodaja, da nekatere učence že lahko pusti delati na lažjih strojih. Zaradi narave dela v tej veji industrije v Stillesu še posebej cenijo vodstvo osnovne šole „Ane Gale“, kjer znajo presoditi, kaj se pri tej praksi v proizvodnji da storiti in česa ne. „Šola je izredno pozorna ob slehernem prazniku in drugem posebnem dogodku, bodisi da je to le osebna čestitka ali drugače izkazan znak hvalečnosti,“ povedo z zadovoljstvom v Stillesu. Učencem so na koncu izplačali tudi po tisočaka nagrade za vsakega. Trije učenci osnovne šole „Ane Gale“ so v tej tovarni že v rednem delovnem razmerju. Z zadovoljstvom govorijo o njih tudi v krmeljski Metalni. Dobro se je obnesel tudi učenec v STT, sevniški Tovarni konstrukcij.

Odločitev po končani šoli bo posledaj vedno manj lažja. Seveda ni nujno, da mora ta pot voditi ravno tja, kjer je učenec že bil na preizkušnji, kot jo imenujejo učenci. Primeri iz Lisce, Stillesa in drugih povedo, da pot običajno vodi tja. Kaj si ob mednarodnem letu invalidov lahko bolj želimo kot to, da se tudi prizadete osebe uživajo v naš vsakdan, da si z delom svojih rok služijo kruh. Kot pravijo v Lisci, med enim in drugim delavcem v proizvodnji ni nikakršne razlike. Dolej niso še nobenega odklonili.

ALFRED ŽELEZNIK

NAŠI ZAKLADI

Tu je že 20 milijonov let

Pod Gorjanci, nad Brusnicami, (pa tudi v okolici Boštanj) raste grm, katerega majsko cvetje je danes prav tako kot pred 20 milijoni let. Pontska azaleja je nekakšen rastlinski živi fosil, naravoslovci, ki imajo vse razvrščeno po predalčkih, pa jo neglede na častljivo starost uvrščajo med rododendrone.

Naš rododendron je potomec prednikov iz predledene dobe, z gotovostjo domnevajo, da se od takrat ni spremenil, prav tak je kot v davnem terciarju. Vrtnarsko vzgojeni križanci rododendronov ali azalej, ki res žare v prekrasnih barvah, imajo zaradi take ali drugačne občutljivosti razmeroma kratko življenjsko dobo, čeprav jim nudimo „mleko in med.“ Naša azaleja pa ni izmed tistih občutljivih vrst, s polno življenjsko močjo raste na suhih zakisanih tleh, kar daje slutiti, da raste tukaj že milijone let.

Trditve o drugotnem značaju brusniškega nahajališča pontske azaleje, zlasti pa domneva, po kateri naj bi azaleja „zašla“ pod Gorjance iz kakršnega grajskega vrta, že od vsega začetka niso imele prave osnove, danes pa so, piše inž. Miha Ogorevc, popolnoma ovržene. V zelo kratkem času so namreč na Dolenjskem odkrili še druga, manjša nahajališča pontske azaleje, ki vsa kažejo na približno enake ekološke pogoje.

Naravni nasad azalej nad Brusnicami je velik približno 1 hektar, je precej strm in obrnjen proti jugozahodu. Tu raste azaleja v obliki prekrasnih posameznih grmičev. V najlepšem cvetju je prve tri tedne meseca maja, čeprav se pripeti, da cvete tudi ob koncu majnika.

Danes torej z gotovostjo trdijo, da je dolenska azaleja, če jo lahko tako imenujemo, naša domača samorastnica, da je torej tu že več kot 20 milijonov let. Po prejšnjih domnevanjih pa so bila prvotna domovina te lepote gorata območja ob Črnem morju, v predelu Ponta. Od tod tudi ime pontska azaleja. Pas azalej naj bi od tam segal vse do Ukrajine in jugovzhodne Poljske. Na zahodu nekdanje Galicije se je v nekem borovem gozdu pontska azaleja celo ohranila kot terciarni relikv.

Novejše raziskave so te starejše domneve o zelo ozki razprostranjenosti pontske azaleje

ovrgle, brusniška azaleja je zdaj tudi po mnenju tujih, v Dolenjsko manj zaljubljenih botanikov in dendrologov naša domača samorastnica.

Rastlinska odeja naših krajev je bila pred ledeno dobo bistveno drugačna, kot je danes. Ledene gmote, ki so se pomikale od severa proti jugu, so prvotno rastlinstvo skoraj popolnoma uničile, zlasti tam, kjer se preko visokih gora, v Evropi in Aziji, ni moglo umakniti proti jugu.

Nekatere rastline pa so le vzdržale v tem trdem boju z ledom in snegom. Danes so velika redkost in znamenitost, saj nam poleg svoje lepote odkrivajo mlajšo zgodovino rastlinstva ter pomagajo do najrazličnejših posrednih sklepov za določeno geološko obdobje. Med temi znamenitostmi ima častno mesto tudi dolenska pontska azaleja.

Naša azaleja ni torej noben prišlek, ima vse naravne pogoje za normalno rast. Nevarni ji lahko postanejo samo preveč vneti ljubitelji rastlinskih posebnosti, ki prenašajo redkosti v javne nasade in vrtove, prepričani, da niso s tem nikomur ni ničemer storili nič žalega. Azaleji so nevarni zlasti ljubitelji v zadnjem času zelo priljubljenih skalnjakov, v katerih na majhnem kraju rastejo gorske rastline. In čeprav so vrtnarji vzgojili na stotine žlahtnih naskalnih cvetic, nekatere še vedno bolj mika izvirno planinsko cvetje, ki pa v spremenjenih pogojih na novem rastišču največkrat propade. Kako navajena je na primer pontska azaleja na tisočletja ji dani kraj rasti in kako občutljiva je ob enem, pove podatek, da je brusniška azaleja med štiriletnim opazovanjem kljub bogatemu cvetenju le dvakrat semenila. Rododendroni so izbirčne rastline.

Na nevarnost in silo, ki jo dela človek redkemu rastlinstvu na Dolenjskem, je opozarjal že znameniti prirodoslovec in Novomeščan Ferdinand Seidl, kasneje pa Vid Barle, ki je opozarjal zlasti na hitro izginevanje zlatega jabolka in nekaterih orhidej (kukavic) na Gorjancih. Danes takšnega zagovornika na Dolenjskem praktično ni.

Žalostno, vendar resnično je, da je bolje, da samozvani ljubitelji ne vedo za rastlinske posebnosti in zaklade. Vsaj ne vedo, kaj in kje iskati, krasti.